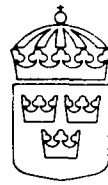

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1987/88:9

om jämställdhet

AU
1987/88:9

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas dels vad som anförs i proposition 1986/87:100, bil. 2, beträffande åtgärder på jämställdhetsområdet inom statsförvaltningen, dels ett tjugotal motioner om jämställdhet mellan kvinnor och män i arbetslivet från den allmänna motionstiden i januari i år.

Utskottet tar bl.a. upp behovet av ändringar i jämställdhetslagen och hänvisar i samband härmed till en av regeringen aviserad utvärdering av lagen, jämställdhetsarbetets organisation, kvinnans situation på arbetsmarknaden i riket och ute i länen samt jämställdhetsarbetet i statsförvaltningen. Beträffande den sistnämnda frågan har konstitutionsutskottet avgivit ett yttrande. Samtliga motioner avstyrks främst med hänvisning till pågående överväganden i regeringens kansli och aktuellt projektarbete.

Reservationer och särskilda yttranden har anmälts av m,fp,c och vpk.

Proposition

Proposition 1986/87:100 bil. 2, punkt 5, varigenom riksdagen bereds tillfälle ta del av vad som anförs om jämställdhet i statsförvaltningen.

Motionerna

1986/87:A206 av Iris Mårtensson m.fl.(s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om länsvisa särredovisningar av kvinnors villkor på arbetsmarknaden,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om särredovisningar inom arbetsmarknads- och utbildningsstatistiken av kvinnors villkor,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av förändrade beräkningsnormer för förmåner inom arbetsmarknads- och socialförsäkringarna vid korta deltidsarbeten,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av särskilda utbildningsinsatser för unga kvinnor i skogslän,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om uppsökande verksamhet hos arbetslösa kvinnor i glesbygd,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om beredskapsarbeten inom icke-traditionella yrkesområden,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av särskilt stöd till kvinnliga företagare,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utvärdering av kvoteringsregeln och om behovet av ett utbildningsprogram för kvinnor.

1986/87:A232 av Margó Ingvardsson och Inga Lantz (vpk) vari yrkas

2. att riksdagen hos regeringen begär en komplettering av jämställdhetslagen med en särskild regel om skydd mot trakasserier för den som använder sig av lagen.

1986/87:A239 av Lars Werner m.fl.(vpk) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om uppvärdering av traditionella kvinnoyrken och om den offentliga sektorns betydelse för kvinnors möjlighet till arbete.

1986/87:A257 av Lars Werner m.fl.(vpk) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av kvinnliga förebilder i arbete och utbildning,

3. att riksdagen hos regeringen begär en utvärdering av den nya tekniken i syfte att särskilt belysa dess konsekvenser för kvinnors liv och arbete.

1986/87:A495 av Jan Hyttring och Bertil Jonasson (c) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av stöd till lokala kvinnoprojekt i Värmland.

1986/87:A707 av Olof Johansson m.fl.(c) vari yrkas

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om meritvärdering av barnavårdande tid i hemmet.

Motiveringen återfinns i motion 1986/87:So609.

1986/87:716 av Alf Svensson (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till utökning av rätten till tjänstledighet för småbarnsföräldrar och förändring av meritvärdering för vård av egna barn i enlighet med motionen.

Motiveringen återfinns i motion 1986/87:So615.

1986/87:A729 av Lars Werner m.fl.(vpk) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till åtgärder för kraftigt ökad kvinnorepresentation i arbetsdomstolen.

1986/87:A801 av Ann-Cathrine Haglund och Birgitta Rydle (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att bryta offentliga monopol för att ge kvinnorna möjligheter till egenföretagande, entreprenadverksamhet och en vidgad arbetsmarknad,

2. att riksdagen hos regeringen begär översyn av deltidsarbetandes villkor.

1986/87:A802 av Iréne Vestlund och Birgitta Johansson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående läns- och centralredovisning, när det gäller kvinnors utbildning och förvärvsfrekvens i otraditionella yrken.

1986/87:A804 av Viola Claesson (vpk) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär åtgärder för att avskaffa det synsätt som hos myndigheter och på statliga företag präglar bl.a. manliga chefers förhållningssätt till kvinnan i samhället.

1986/87:A806 av Sylvia Pettersson m.fl.(s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen angetts om en delvis ändrad inriktning av styrmedlen för en mindre könssegregerad utbildning och arbetsmarknad.

1986/87:A807 av Viola Claesson och Bertil Måbrink (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar uttala sig för att privata näringslivet och dess organisationer, statliga och kooperativa företag, fackföreningar, politiska partier etc. bör genomföra en jämn könsfördelning på alla beslutsnivåer,

2. att riksdagen beslutar att lagstifta om nominering av en man och en kvinna till alla uppdrag i statliga styrelser, expertuppdrag, kommittéer etc.,

3. att riksdagen hos regeringen hemställer om att en särskild minister för kvinnopolitiska frågor tillsätts.

1986/87:A809 av Görel Bohlin och Ann-Cathrine Haglund (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående parlamentarikernas direkta inflytande på jämställdhetsarbetet.

1986/87:A810 av Margareta Winberg m.fl.(s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av ett tillägg till jämställdhetslagen för att skydda enskilda emot trakasserier på arbetsplatser.

1986/87:A812 av Ann-Cathrine Haglund och Margareta Gard (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att jämställdhetslagen bör kompletteras med en särskild regel om skydd mot trakasserier för den som använder sig av lagen.

1986/87:A813 av Bengt Westerberg m.fl.(fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ungdomslagen som jämställdhetsinstrument,

4. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ett treårsprogram för projektverksamhet i syfte att stärka kvinnornas ställning på arbetsmarknaden,

5. att riksdagen hos regeringen begär att en utredning tillsätts med uppgift att lägga fram förslag till skärpningar av jämställdhetslagen i enlighet med vad som anförts i motionen,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tidsbestämda mål för en jämnare fördelning av kvinnor och män på statliga chefstjänster,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utvidgade insatser för en bättre kvinnorepresentation i statliga kommittéer och andra organ,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om redovisning av konsekvenserna för jämställdheten av ekonomisk-politiska åtgärder,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en kartläggning av de kvinnliga företagens verksamhet och behov,

11. att riksdagen hos regeringen begär att en parlamentariskt sammansatt jämställdhetskommitté tillsätts i enlighet med vad som anförts i motionen,

12. att riksdagen hos regeringen begär att arbetsgivarverket får i uppdrag att ta erforderliga initiativ i syfte att stödja och uppmuntra jämställdhet bland män i enlighet med vad som anförts i motionen.

1986/87:A814 av Kerstin Keen och Ingela Mårtensson (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna nödvändigheten av att samla det centrala ansvaret för det statliga jämställdhetsarbetet i arbetsmarknadsdepartementet.

1986/87:A817 av Alf Wennerfors m.fl.(m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående förutsättningarna för jämställdhetsarbetet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående jämställdhetsarbetet inom skolan.

1986/87:A819 av Görel Thurdin m.fl.(c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om samhällsplaneringens betydelse för jämställdhet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om trakasserier inom arbetslivet,

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändring i jämställdhetslagen avseende en kompletterande regel för skydd mot trakasserier i enlighet med vad som anförts i motionen,

5. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ett återinförande av jämställdhetskommittén i enlighet med vad som anförts i motionen,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om kvinnors betydelse för utveckling av landsbygden,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om uppdrag åt JämO att genomföra en statistisk utredning av fördelningen av kvinnor och män i ansvarig ställning inom industrin,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om familjepolitikens betydelse för jämställdheten.

1986/87:K112 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

8. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om kvinnorepresentation i verksamhetsrelser.

Utskottet

Inledning

Utskottet behandlade våren 1987 frågor som rörde jämställdhet mellan män och kvinnor dels i samband med medelsanvisning till statlig och annan verksamhet på detta område (AU 1986/87:14), dels i samband med forskning (AU 1986/87:16). I detta sammanhang behandlas kvarvarande yrkanden i

jämställdhetsfrågor i de till utskottet hänvisade motionerna från den allmänna motionstiden 1987 samt regeringens budgetproposition vad gäller en anmälan av jämställdhetsåtgärder inom statsförvaltningen.

AU 1987/88:9

Allmänna jämställdhetsfrågor

Förutsättningarna för jämställdhetsarbetet behandlas i motion 1986/87:A817 av Alf Wennerfors m.fl. (m). I motionen anfördes att traditionellt tänkande och fördomar finns hos både män och kvinnor. Skall jämställdhet uppnås måste grundläggande attityder förändras, vilket kräver ett långsiktigt arbete. Motionärerna anser att kvinnornas traditionella arbete i hemmet har kommit att nedvärderas, vilket har motverkat jämställdhetssträvandena. Arbetet i såväl hem som samhälle måste respekteras och värderas, samtidigt som flickor bör stimuleras att satsa mer på utbildning och yrke samt ta ett större ekonomiskt ansvar.

Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna när det gäller behovet av att förändra attityderna på jämställdhetsområdet. Trots de insatser som hittills gjorts återstår ett tålmodigt arbete, innan målet om jämställdhet mellan kvinnor och män i det svenska samhällslivet har uppnåtts. Riksdagen antog på våren 1985 ett åtgärdsprogram för en förbättrad jämställdhet (AU 1984/85:18, rskr. 346). Inom ramen för detta program har bedrivits en omfattande projektverksamhet. För innevarande budgetår inriktas arbetet främst på en uppföljning av tidigare projekt som handlat om kvinnliga "brytare" inom utbildning och arbetsliv, kvinnliga företagare resp. en förändrad mansroll. Nya projekt riktas mot unga kvinnor, kvinnor i den offentliga sektorn resp. kvinnorepresentationsfrågor. Vidare kan nämnas att särskilda idégrupper om mansrollsfrågor resp. kvinnofrågor tidigare i år knutits till jämställdhetsrådet. Arbetet i dessa båda grupper syftar till att stimulera till debatt och nya idéer i dessa frågor.

Utskottet vill härutöver peka på betydelsen för jämställdhetsarbetet av att kvinnornas villkor på arbetsmarknaden förbättras samt att jämställdhetsaspekterna beaktas när beslut fattas på olika politikområden såsom ekonomi, utbildning, barnomsorg osv. Med hänvisning till det anförda bör motion A817 i denna del inte föranleda något initiativ från riksdagens sida.

I samma motion – 1986/87:A817(m) – framhålls vidare betydelsen av *jämställdhetsarbete i skolan*. Enligt motionärerna krävs det särskilda ansträngningar inom skolans område för att stimulera till förändring. Bland annat kan praktisk arbetslivsorientering, prao, få betydelse när det gäller att vidga flickornas referensramar och ge dem chansen att pröva på något som de annars knappast skulle ha givit sig in på. Vidare är det – mot bakgrunden av att forskningen visat att pojkar generellt får större uppmärksamhet i skolan än flickor – betydelsefullt att lärarna blir medvetna om sina egna värderingar och att de uppmuntrar flickorna till större aktivitet.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att skolan har en viktig roll att spela när det gäller jämställdhet mellan kvinnor och män. Det kan konstateras att elevernas val av utbildning och yrkesinriktning är mycket könsbundet, särskilt på de mer yrkesinriktade linjerna. Jämställdhetsarbetet inom skolvärlden har emellertid intensifierats med syfte att motverka

traditionellt könsrollstänkande bland elever, föräldrar och skolpersonal. Utöver arbetsmarknadsdepartementets projektstödande verksamhet, med inriktning bl.a. på teknisk utbildning för flickor, pågår forskning finansierad av skolöverstyrelsen samt projektverksamhet inom ramen för länsskolnämnder, kommuner och skolor. Bl.a. pågår ett länsförsök som syftar till att bygga upp nätverk bland lärare, som vill pröva på nya metoder att aktivera flickor och som vill driva utvecklingsarbete i sin kommun.

Slutligen bör beträffande den praktiska arbetslivsorienteringen på högsta-diet nämnas att denna enligt läroplanen skall arrangeras så att flickor får inblick i mansdominerade arbetsmiljöer och vice versa. Även på detta område pågår försöksverksamhet för att uppmuntra eleverna att välja otraditionella yrken.

Med hänvisning till det arbete som sålunda utförs på jämställdhetsområdet i skolan bör motion 1986/87:A817 i här aktuell del inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

I folpartiets motion 1986/87:A813 yrkas att utredningar med förslag på det ekonomisk-politiska området bör åläggas att göra en *redovisning av konsekvenserna för jämställdheten*. Skälet är att kvinnor och män dels har sitt arbete förlagt till olika sektorer av ekonomin, dels har mycket olika ekonomisk situation. Detta innebär att åtgärder som ytligt sett är neutrala mellan könen får olika konsekvenser för män och kvinnor. T.ex. kan subventioner till viss industribransch gynna ett kön i högre grad än det andra.

Utskottet har i denna fråga samma grundläggande uppfattning som motionärerna. Det är sålunda angeläget att man också väger in jämställdhetsaspekten i utredningar och i samband med de politiska besluten. Detta gäller inte minst inom den ekonomiska politiken, eftersom den i hög grad bestämmer förutsättningarna för ett jämställt samhälle. Det bör därför vara en viktig uppgift för det för jämställdhetsarbetet ansvariga statsrådet och hennes kansli att se till att dessa aspekter vägs in i den politiska beslutsprocessen.

I detta sammanhang bör slutligen nämnas att utredningen om maktfördelning och demokrati i Sverige (dir. 1985:36) i sitt arbete bl.a. tar upp kvinnornas deltagande i välfärdsstaten ur olika aspekter.

Med hänvisning till det anförda bör motion A813 i aktuell del inte påkalla någon åtgärd från riksdagens sida.

I partimotion 1986/87:A813 (fp) begärs vidare att regeringen ger uppdrag till arbetsgivarverket om åtgärder som syftar till ökad *jämställdhet bland män*. I motionen anförts att småbarnspappor har längst arbetstid av alla män, att tre fjärdedelar av alla gifta fäder fortfarande avstår från att utnyttja föräldraledigheten och att övriga bara tar ut en kort tid. De offentliga arbetsgivarna har ett ansvar att föregå med gott exempel, bl.a. genom aktiv uppmuntran till pappaledighet. Detta borde t.ex. tas upp i den statliga chefsutbildningen. Enligt motionen skulle en attitydundersökning bland chefer i statsförvaltningen liksom en kartläggning av de hinder som möter män som vill ta pappaledighet kunna genomföras genom arbetsgivarverkets försorg.

Utskottet vill med anledning av motionen först peka på att riksförsäkringsverkets statistik över fädernas uttag av dagar med föräldrapenning visar en

tydlig trend inom samtliga tre delar av försäkringen, nämligen en förhållandevis snabb ökning av andelen uttagna dagar mellan år 1974 och år 1979 och därefter en sakta men säker minskning. Utvecklingen framgår av tabell 1.

Tabell 1. Fäders uttag av dagar med föräldrapenning i procent av det totala antalet uttagna dagar

	I %	II %	III %
1974	0,5		39,9
1975	0,9		40,4
1976	1,4		40,6
1977	2,2		46,8
1978	2,1	10,8	53,3
1979	2,2	11,0	52,8
1980	2,1	10,8	48,4
1981	2,0	8,5	47,1
1982	1,9	8,7	46,2
1983	1,9	9,1	44,5
1984	1,9	9,0	44,0

- I: Föräldrapenning i samband med barns födelse (utnyttjas i huvudsak under de första sex månaderna).
- II: Särskild föräldrapenning (utnyttjas i huvudsak när barnet är 6–18 månader gammalt, tillfälligt utnyttjande upp till 8 år).
- III: Föräldrapenning för tillfällig vård av barn (utnyttjas i huvudsak när barn 1–12 år gamla är sjuka, när deras ordinarie vårdnadshavare är sjuk eller när ett nytt barn föds).

Källa: Riksförsäkringsverket, Rapport 1985:8. Hämtad ur JÄMFO, Föräldraskap – Delad föräldraledighet – Jämställdhet, Rapport nr 9. 1987.

Härutöver kan nämnas att offentliganställda fäder enligt utförda undersökningar i betydligt större utsträckning än privatanställda eller egna företagare delar på föräldraledigheten med mödrarna.

Enligt utskottets uppfattning är det angeläget att den ovan redovisade utvecklingen snarast kan vändas. Härför krävs kraftfulla och målmedvetna insatser. Som framhålls i motionen är det betydelsefullt att de offentliga arbetsgivarna föregår med gott exempel.

Utskottet utgår mot den angivna bakgrunden från att dessa frågor ägnas en betydande uppmärksamhet i det fortsatta arbetet med jämställdhetsfrågorna i regeringens kansli. Det gäller såväl den opinionsbildande, utåtriktade verksamheten som den interna utbildningsverksamheten, bl. a. chefsutbildningen.

Med hänvisning till det anförda bör motion A813 i denna del inte föranleda något initiativ från riksdagens sida.

Utskottet övergår här efter till att behandla frågan om *samhällsplaneringens betydelse för jämställdhet m.m.*. Denna fråga tas upp i kommittémotion

1986/87:A819(c). Det framhålls bl.a. att boendeplaneringen måste utgå ifrån att både kvinnor och män skall ha möjlighet att förvärvsarbeta. Barnomsorg och kollektivtrafik måste vara utformade så att de skapar förutsättningar för jämställdhet genom väl fungerande lokalsamhällen. Vidare är en kraftfull regionalpolitik ett medel för jämställdhet genom att människor i alla delar av landet ges sysselsättningsmöjligheter, kommunikationer och service. I samma motion anförts även att familjepolitiken måste som ett av sina mål ha att underlätta för båda föräldrarna att förena förvärvsarbete med barn och familjeliv. Det innebär att utbyggnaden av samhällets barnomsorg måste fortsätta och att arbetet med vård av små barn måste värderas lika oavsett var det utförs.

AU 1987/88:9

Utskottet delar uppfattningen att samhällsplaneringen har stor betydelse ur jämställdhetssynpunkt. Grundläggande är bl.a. kvinnors och mäns rätt till arbete på lika villkor. Detta mål förutsätter bl.a. ett gemensamt ansvar för arbetet med hem och barn liksom tillgång till en väl utbyggd barnomsorg. Med tanke på att kvinnorna i dag bär huvudansvaret för hem och barn syftar jämställdhetspolitiken också till att förändra den traditionella mansrollen.

Inom det regionalpolitiska arbetet uppmärksammas kvinnornas situation bl.a. genom olika länsstyrelseprojekt och genom utvecklingsfondernas ökande satsning på det kvinnliga företagandet. För att skapa ett bättre underlag för regionalpolitiken skall länsstyrelserna enligt ändring (1987:323) i förordningen om regionalt utvecklingsarbete redovisa kvinnornas villkor på arbetsmarknad och i utbildning i sin årliga länsrapport. Vidare kan nämnas att den just tillsatta regionalpolitiska utredningen enligt sina direktiv särskilt bör beakta målet om jämställdhet mellan kvinnor och män (dir. 1987:48).

Med hänvisning till det anförda bör enligt utskottets mening motion A819 i aktuella delar inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Jämställdhetslagen m.m.

En central roll i jämställdhetsarbetet intar lagen (1979:1118, senaste ändring 1985:216) om jämställdhet mellan kvinnor och män i arbetslivet. Lagen syftar till att främja kvinnors och mäns lika rätt i fråga om arbete, arbetsvillkor och utvecklingsmöjligheter i arbetet.

Lagen innehåller regler om förbud mot könsdiskriminering i form av missgynnande på grund av kön vid anställning, befordran och utbildning. I lagen föreskrivs vidare att en arbetsgivare skall vidta aktiva åtgärder för att främja jämställdhet i arbetslivet. Bestämmelserna vad gäller det aktiva jämställdhetsarbetet kan ersättas av kollektivavtal i samma frågor. Sådana jämställdhetsavtal finns numera för nästan hela arbetsmarknaden.

Brott mot lagen kan leda till skadestånd och andra påföljder. Jämställdhetsombudsmannen (JämO) och jämställdhetsnämnden, vilka båda tillsätts av regeringen, har att tillse att lagen efterlevs. Vid rättegång i diskrimineringsstvister tillämpas lagen (1974:371) om rättegång i arbetstvister.

JämO föreslog i en skrivelse till arbetsmarknadsdepartementet år 1982 vissa kompletteringar av lagen, bl.a. angående skydd mot trakasserier för den som gör anmälan om könsdiskriminering. Bakgrunden till förslaget var att JämO observerat att det förekommer att den som anser sig könsdiskrimi-

nerad och vänder sig till JämO eller den fackliga organisationen för att få hjälp blir utsatt för trakasserier från chefen, arbetsledaren eller arbetskamraterna.

Med anledning av JämO:s skrivelse utarbetades en promemoria (Ds A 1984:9) inom arbetsmarknadsdepartementet, i vilken dels föreslås vissa ändringar i jämställdhetslagen, dels framhålls att erfarenheterna av trakasserier mot arbetstagare borde studeras närmare, innan man kunde ta ställning till behovet av en ändring i lagen.

JämO har i flera sammanhang framhållit att 4 § jämställdhetslagen i vissa fall kan användas mot en diskriminerande arbetsgivare men inte utan vidare mot arbetsledare eller arbetskamrater som trakasserar en arbetstagare på grund av anmälan.

JämO har därefter undersökt förekomsten av trakasserier genom att genomföra en enkät med 465 personer som gjort anmälan till JämO om könsdiskriminering. Andelen svarande uppgick till 67 %. Undersökningsresultaten, JämO:s slutsatser och förslag har i rapporten Trakasserier på grund av anmälan om könsdiskriminering tillställts arbetsmarknadsdepartementet. Rapporten remissbehandlas för närvarande.

Undersökningsresultaten visar bl.a. att mer än en tredjedel av dem som svarat på JämO:s enkät utsatts för trakasserier på grund av att de anmält könsdiskriminering. I rapporten framhåller JämO att arbetsgivaren och de fackliga företrädarna bör arbeta förebyggande med dessa problem. Så sker emellertid sällan. JämO anser vidare att rättssäkerheten är i fara, om den som anser sig könsdiskriminerad inte vågar anmäla detta med tanke på risken att bli utsatt för trakasserier. JämO föreslår därför att jämställdhetslagen kompletteras med en särskild regel om skydd mot trakasserier för den som använder sig av lagen.

Jämställdhetslagen har även på andra punkter varit föremål för särskilda överväganden inom regeringskansliet. Det gäller t.ex. frågan om rätten till anställning då en person på grund av sitt kön missgynnats vid tjänstetillsättning. Även denna fråga diskuteras i ovan nämnda departementspromemoria utan att det läggs fram några förslag till ändringar i lagen.

I partimotion 1986/87:A813 föreslår folkpartiet en *utredning med syfte att skärpa jämställdhetslagen*. En av de frågor som bör utredas gäller det förhållandet att en person som missgynnats på grund av kön vid tjänstetillsättning har rätt till ideellt skadestånd, men ej till tjänsten. En annan fråga som bör utredas är JämO:s möjligheter att bevaka kravet på aktiva jämställdhetsåtgärder på de delar av arbetsmarknaden där jämställdhetsavtal gäller. Lagen bör ändras så att denna begränsning försvinner. I anslutning till en sådan lagändring bör JämO få utökade resurser. Vidare bör införas ett förbud mot trakasserier mot personer som använt sig av sina rättigheter enligt jämställdhetslagen.

Den sistnämnda frågan behandlas nedan tillsammans med motioner angående komplettering av jämställdhetslagen med skydd mot trakasserier för den som använder sig av lagen.

Utskottet vill inledningsvis erinra om att arbetsmarknads- och jämställdhetsministern nyligen som svar på en fråga i riksdagen (1987/88:169) anför att en mer allmän utvärdering av jämställdhetslagen bör komma till stånd.

Formerna för en sådan utvärdering övervägs för närvarande inom arbetsmarknadsdepartementet.

AU 1987/88:9

Utskottet hälsar med tillfredsställelse att regeringen nu kommer att göra en utvärdering av jämställdhetslagen. Mot bakgrunden av de problem som från olika håll, bl.a. från JämO:s sida, har kunnat konstateras vad gäller tillämpningsområdet och tolkningen av jämställdhetslagen, anser utskottet att en allmän utvärdering bör kunna ge det underlag som krävs för en eventuell omarbeting av lagen.

Med det aviserade översynsarbetet kan motionens syfte i det väsentliga anses vara tillgodosett, varför motionen i denna del inte påkallar någon riksdagens åtgärd.

I fyra motioner föreslås en *komplettering av jämställdhetslagen med skydd mot trakasserier för den som använder sig av lagen*.

Margó Ingvardsson och Inga Lantz (vpk) anför i motion 1986/87:A232 att erfarenheten visar att kvinnor som könsdiskrimineras inte får den hjälp och det stöd de behöver av de fackliga organisationerna. En orsak kan vara att de fackliga företrädarna oftast är män och inte alltid ser dessa problems fackliga vikt. Som en åtgärd för att komma till rätta med problemet föreslås en komplettering av jämställdhetslagen.

I motion 1986/87:A810 av Margareta Winberg m.fl. (s) anföras att JämO:s undersökning bekräftar det som många kvinnor redan känt till och att trakasserierna bidrar till att ytterligare försvaga kvinnors ställning på arbetsmarknaden. Vidare betonas att rättssäkerheten är i stor fara, om den som anser sig missgynnad på grund av kön inte vågar anmäla detta av rädsla för trakasserier. Därför krävs i motionen ett tillägg till jämställdhetslagen för att skydda enskilda mot trakasserier på arbetsplatser.

Ann-Cathrine Haglund och Margareta Gard (m) hänvisar i motion 1986/87:A812 till den nämnda JämO-rapporten och begär att jämställdhetslagen kompletteras med en särskild regel om skydd mot trakasserier för den som använder sig av lagen.

Enligt motion 1986/87:A819 av Görel Thurdin m.fl. (c) bör jämställdhetslagen vara utformad så att varje kvinna eller man har ett fullständigt rättsskydd mot könsdiskriminering. I lagen bör därför ingå en särskild regel om skydd mot trakasserier för den som använt sig av lagen. En sådan regel bör klart fastslå att arbetsgivare som underrättas om trakasserier kan ställas till ansvar för såväl egna som anställdas trakasserier av en arbetstagare.

Som nämnts tar även folkpartiet i motion 1986/87:A813 – i samband med förslag om en utredning i syfte att skärpa jämställdhetslagen – upp kravet på skydd mot trakasserier på grund av anmälan.

Utskottet delar uppfattningen i motionerna att det finns ett behov av ett förbättrat skydd mot trakasserier för den som gör anmälan om könsdiskriminering. Mot bakgrund av problemets omfattning utgår utskottet från att man vid den utvärdering av jämställdhetslagen som nu planeras inom regeringskansliet – och som redovisas ovan – ingående kommer att studera denna fråga. Med hänvisning härtill kan de i sammanhanget behandlade motionerna anses vara tillgodosedda.

Utskottet övergår härfter till att behandla frågan om *könsdiskriminering av de trakasserier i arbetslivet*. Denna fråga behandlas i motion 1986/87:A819 av

Görel Thurdin m.fl. (c). I motionen framhålls betydelsen av att JämO har möjlighet att utreda samtliga anmälningar om sådana trakasserier.

Mot bakgrund av att omfattningen av de könsdiskriminerande, däribland de sexuella, trakasserierna är förhållandevis okänd är det enligt utskottets uppfattning värdefullt att JämO har gjort en undersökning på området. Av rapporten Sexuella trakasserier mot kvinnor i arbetslivet framgår att 17 % av dem som svarat på JämO:s enkät hade utsatts för sexuella trakasserier. Rapporten med JämO:s överväganden när det gäller sexuella trakasserier är för närvarande föremål för remissbehandling tillsammans med den tidigare nämnda rapporten om trakasserier på grund av anmälan. Utskottet utgår från att frågan om sexuella trakasserier kommer att tas upp i samband med den planerade – ovan redovisade – utvärderingen av jämställdhetslagen. Med hänvisning härtill avstyrks motionen.

I motion 1986/87:A729 av Lars Werner m.fl. (vpk) yrkas på åtgärder för en kraftigt *ökad kvinnorepresentation i arbetsdomstolen*. Eftersom mäns och kvinnors erfarenhet av arbetslivet skiljer sig åt, anser motionärerna att det är viktigt att förändra mansdominansen i arbetsdomstolen. En jämnare könsfördelning är också väl motiverad utifrån det faktum att kvinnorna är ungefär lika många som männen på arbetsmarknaden.

Det totala antalet ledamöter i arbetsdomstolen är 22, fördelade över tre kategorier, nämligen ämbetsmannaledamöter, arbetsgivar- och arbetstagarledamöter (se tabell 2). Av arbetsgivarledamöterna kommer fyra från SAF och tre från den offentliga arbetsgivarsidan. Arbetstagarledamöterna fördelar sig på fyra från LO och två från TCO. Sammanlagt finns 57 ersättare, däribland två SACO/SR-representanter. Av de sammanlagt 79 ledamöterna och ersättarna var den 1 juli 1987 femton kvinnor. Senare under hösten har en kvinnlig ordförande utnämnts.

Tabell 2. Arbetsdomstolens sammansättning. Antalet kvinnor inom parentes

	Ledamöter		Ersättare	
	1 juli 1983	1 juli 1987	1 juli 1983	1 juli 1987
Ämbetsmannaledamöter	9 (1)	9 (2)	18 (6)	18 (9)
Arbetsgivarledamöter	7 (0)	7 (0)	21 (1)	21 (2)
Arbetstagarledamöter	6 (0)	6 (1)	18 (1)	18 (1)
	22 (1)	22 (3)	57 (8)	57 (12)

Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning att det är självklart att såväl kvinnor som män deltar i den dömande verksamheten (se AU 1984/85:8). Skälen härför är att all dömande verksamhet i större eller mindre utsträckning påverkas av bakgrund, värderingar och erfarenheter hos dem som dömer. Samtidigt står det klart att kvinnor och män fortfarande har olika erfarenheter av arbetslivet och att dessa erfarenheter kan ha betydelse för synen på t.ex. jämställdheten. Följaktligen ställs stora krav på domstolarnas representativitet och kunskaper. Däremot kan dessa förhållanden enligt utskottets mening inte utgöra skäl för att införa särskilda regler att en

domstol är domför endast om både män och kvinnor finns representerade i domstolen. En sådan ordning skulle nämligen medföra principiella problem. Utskottet vill framhålla att sammansättningen av svenska domstolar hittills inte har fått påverkas av den sak som målet gäller. Det är en viktig princip att varje ledamot i domstolen deltar som objektiv och obunden domare och inte som representant för en part. Utskottet vill dock – mot bakgrunden av den ringa förändringen i arbetsdomstolens sammansättning mellan åren 1983 och 1987 – återigen framhålla vikten av att jämställdhetsaspekten beaktas vid rekryteringen av ledamöter till arbetsdomstolen samt att arbetsmarknadens parter tar sitt ansvar i sammanhanget.

Med hänvisning till vad som anförts ovan bör motion 1986/87:A729 inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Jämställdhetsarbetets organisation

Ansvar för jämställdheten mellan kvinnor och män ligger på arbetsmarknadsdepartementet. Arbetsmarknadsministern är tillika jämställdhetsminister. Inom departementet finns en jämställdhetsenhet med uppgift att bereda hithörande frågor. Enheten handhar även utåtriktad verksamhet såsom spridande av information och publikationer. För samordningen inom regeringens kansli finns en särskild jämställdhetsberedning med representanter för samtliga departement. Beredningens arbete har hittills varit nära knutet till budgetarbetet. Till verksamheten på regeringsnivå har också knutits ett rådgivande organ, jämställdhetsrådet. I rådet ingår representanter för de politiska partierna, kvinnoorganisationerna, arbetsmarknadens parter och folkrörelserna. Våren 1987 knöts två idégrupper till jämställdhetsrådet, nämligen idégruppen för mansrollsfrågor och idégruppen för kvinnofrågor. Idégrupperna syftar till att stimulera till debatt, utveckla nya idéer och främja opinionsbildning kring jämställdhetsarbetet. Därutöver finns en särskild delegation för att initiera och följa forskning på jämställdhetsområdet, delegationen för jämställdhetsforskning (Jämfo). Delegationen består av ett antal forskare samt företrädare för de politiska partierna.

Civildepartementet svarar för jämställdhetsarbetet inom statsförvaltningen. Till civildepartementet har knutits en ledningsgrupp för jämställdhet i statsförvaltningen – med företrädare för staten som arbetsgivare, arbetsmarknadsdepartementet, de statsanställdas huvudorganisationer samt de centrala stabsmyndigheterna.

Jämställdhetsombudsmannen (JämO) och jämställdhetsnämnden skall se till att jämställdhetslagen efterlevs. En viktig uppgift för JämO är också att informera allmänheten och på andra lämpliga sätt främja jämställdhet i arbetslivet.

Det *parlamentariska inflytandet över jämställdhetsarbetet* behandlas i tre motioner.

I motion 1986/87:A813 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) krävs en starkare organisation av jämställdhetsarbetet genom en återgång till ett system med en parlamentariskt sammansatt jämställdhetskommitté. Kommittén bör ha till uppgift att ansvara för centralt initierade jämställdhetsprojekt, opinionsbildning samt visst utredningsarbete. Även i motion 1986/87:A819 av Görel

Thurdin m.fl. (c) argumenteras för ett återinförande av jämställdhetskommittén. Det anføres att den tidigare organisationen gynnade kontakt- och informationsverksamheten.

Görel Bohlin och Ann-Cathrine Haglund (m) föreslår i motion 1986/87:A809 ett ökat parlamentariskt inflytande på jämställdhetsarbetet, dock utan ett direkt krav på att det skall ske inom en särskild kommitté. Motionärerna anför att information och insatser inom jämställdhetsarbetet för närvarande är splittrade på för många instanser. Vidare framhålls att jämställdhetsarbetet inte är någon politisk stridsfråga, även om uppfattningen om lämpliga metoder kan skilja mellan partierna samt att parlamentariskernas kunskaper och engagemang bör tas till vara bättre än vad som är möjligt i nuvarande organisation.

Frågan om jämställdhetsarbetets organisation har varit föremål för riksdagens uppmärksamhet under flera år. Utskottet har därvid konstaterat att organisationen effektiviserats i förhållande till vad som tidigare gällde. Under sistlidna år har organisationen ytterligare setts över i syfte att svara upp mot kraven. Således har idégrupperna för mansrolls- resp. kvinnofrågor knutits till jämställdhetsrådet för att ytterligare främja opinionsbildningen. Det tidigare jämställdhetssekretariatet inom arbetsmarknadsdepartementet ingår numera i organisationen under benämningen jämställdhetsenheten. Jämställdhetsrådets sammansättning innebär att frågorna har en bred förankring. De politiska partierna är dessutom representerade i delegationen för jämställdhetsforskning. Utskottet kan inte se att inrättandet av ännu ett organ med parlamentarisk förankring skulle innebära någon förbättring av organisationen. Utskottet avstyrker med det anförda motionerna A813, A819 och A809 i aktuella delar.

I motion 1986/87:A814 av Kerstin Keen och Ingela Mårtensson (fp) yrkas att det centrala *ansvaret för det statliga jämställdhetsarbetet* skall läggas på arbetsmarknadsdepartementet. Motionärerna vänder sig mot den nuvarande uppsplittringen mellan arbetsmarknads- och civildepartementen.

Enligt utskottets uppfattning bör det vara naturligt att varje departement tar sitt ansvar för jämställdhetsarbetet inom det egna verksamhetsområdet. Enligt departementsförordningen (1986:1417) under rubriken förvaltningsärenden har arbetsmarknadsdepartementet ansvar för jämställdhet mellan kvinnor och män, medan civildepartementet har ansvar för jämställdhet mellan kvinnor och män vad beträffar offentliga anställningar och uppdrag. I fråga om lagstiftningsärenden har arbetsmarknadsdepartementet ansvar för jämställdhet mellan kvinnor och män i arbetslivet. Med hänvisning till det sagda och till att det ankommer på regeringen att själv bestämma om arbetsfördelningen mellan departementen avstyrks motionen.

Viola Claesson och Bertil Måbrink (vpk) föreslår i motion 1986/87:A807 en särskild *minister för kvinnopolitiska frågor*. Bakgrunden är att dagens jämställdhetspolitik har ett antal bestående brister vad gäller kvinnornas möjligheter till deltagande på lika villkor i samhället.

Enligt regeringens arbetsfördelning är sedan hösten 1986 arbetsmarknadsministern också jämställdhetsminister. Utskottet finner därför att motionärernas krav vad gäller en minister med särskilt ansvar för kvinnornas situation kan anses vara tillgodosett. Till skillnad mot motionärerna anser

utskottet emellertid att jämställdhetspolitiken skall avse både kvinnor och män. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion A807.

AU 1987/88:9

Kvinnors arbetsmarknad

Vänsterpartiet kommunisterna begär i motion 1986/87:A257 en *utvärdering av den nya tekniken* i syfte att särskilt belysa dess konsekvenser för kvinnors liv och arbete. Den nya tekniken innebär att datorerna inte bara gör sitt intåg i arbetslivet utan även i hemmen. Det som i dag är kvinnoarbete kommer antingen att avskaffas eller att överflyttas till hemmen. Kvinnan kommer därigenom att isoleras från andra vuxna, bortsett från den egna familjen. Enligt motionärerna är det därför brådskande med en studie av möjligheterna och riskerna med den nya tekniken.

Såsom utskottet tidigare har framhållit – senast i AU 1986/87:5 – är det angeläget att åtgärder vidtas för att förhindra arbetslöshet, försämrade arbetsförhållanden och utarmning av arbetsuppgifter i samband med att ny teknik införs. I sammanhanget bör också erinras om den tekniska utvecklingens positiva effekter i form av bl.a. nya arbetsuppgifter och en förbättrad arbetsmiljö. Utskottet vill emellertid samtidigt, liksom tidigare, framhålla betydelsen av att kvinnornas traditionella yrkesval breddas. Som redovisas på annan plats i detta betänkande pågår en omfattande projektverksamhet i detta syfte. Den nya teknikens konsekvenser för kvinnor och män ingår också i det forskningsprogram som delegationen för jämställdhetsforskning har lagt fram. Utskottet utgår från att parterna på arbetsmarknaden, liksom regeringen, även fortsättningsvis ägnar dessa frågor uppmärksamhet, varför motionen avstyrks.

I partimotion 1986/87:A239 av Lars Werner m.fl. (vpk) pekas på behovet av en *uppvärdering av traditionella kvinnoyrken* och på den offentliga sektorns betydelse för kvinnors möjlighet till arbete. I motionen framhålls att, även om kvinnors arbetsmarknad måste breddas, det samtidigt är nödvändigt att det arbete som kvinnor traditionellt utför uppvärderas av samhället. I motionen nämns att samhället måste vara villigt att betala för kvinnornas omsorgsarbete.

Liksom motionärerna finner utskottet att den offentliga sektorn har en stor betydelse för kvinnornas förvärvsarbete. Mellan åren 1970 och 1985 ökade antalet sysselsatta i åldern 20–64 år inom detta område med över 550 000 personer, varav mer än 80 % var kvinnor. Barn- och äldreomsorg, skolväsende och sjukvård är exempel på kraftigt expanderande områden. Även i framtiden kommer kvinnor och män att behövas inom offentligt service- och vårdarbete. Enligt utskottets uppfattning bör det överlåtas åt arbetsmarknadens parter att bestämma ersättningen för insatserna på olika samhällsområden. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motion A239 i denna del.

Folkpartiet framhåller i motion 1986/87:A813 att den projektverksamhet som hittills bedrivits ett år i taget för att förbättra kvinnornas ställning på arbetsmarknaden nu borde få en mera långsiktig inriktning. I motionen föreslås att riksdagen hos regeringen begär ett *treårsprogram för ifrågavarande projektverksamhet*.

Utskottet delar uppfattningen i motionen att den här aktuella projektverk-

samheten är väsentlig för att åstadkomma de långsiktiga attitydförändringar som krävs för att förbättra kvinnornas situation på arbetsmarknaden. Vid sidan av vissa forskningsmedel har arbetsmarknadsdepartementet för innevarande budgetår 9 milj. kr. till sitt förfogande för den nämnda projektverksamheten. Med nuvarande anslagsteknik prövas behovet av projektmedel vid den årliga budgetbehandlingen. En viss långsiktighet i arbetet uppnås därigenom att projekt som bedöms värdefulla och är av långsiktig karaktär kan få ekonomiskt bidrag under flera år. Vidare har en projektledare anställts för utvärdering av genomförda projekt. Projektstödet har slutligen ändrats till att avse ett begränsat antal områden. Utskottet anser att dessa åtgärder är väl ägnade att åstadkomma den större långsiktighet som motionärerna förespråkar. Motion A813 avstyrks därför i denna del.

I motion 1986/87:A804 av Viola Claesson (vpk) pekas på *manliga chefers syn på kvinnan i samhället*. Motionärerna vill avskaffa det patriarkaliska synsätt som hos myndigheter och på statliga företag präglar manliga chefers förhållningssätt till kvinnan.

Utskottet anser för sin del att de förhållanden motionären pekar på i första hand bör angripas genom upplysningsarbete, opinionsbildning och forskning. De statliga insatserna på detta område framgår av vad utskottet tidigare anfört om jämställdhetsarbetets organisation. Med det anförda avstyrks motion A804.

I två motioner yrkas på *meritvärdering för vård av egna barn*.

Centerpartiet begär i motion 1986/87:A707 förslag av regeringen angående meritvärdering för barnavårdande tid i hemmet. Arbete med barnen under småbarnsperioden bör ligga till grund för sjukersättning och framtida pensionsmöjligheter. En förkortad arbetstid borde därmed framstå som mer attraktiv för många män. Alf Svensson (c) föreslår i motion 1986/87:A716 att tjänstledighet för vård av egna barn får samma meritvärde som aktiv tjänst. Föräldrar som vårdar sina barn bör inte komma i sämre ställning än sina arbetskamrater i vad gäller t.ex. befordran.

Utskottet vill erinra om att motionärernas krav till viss del redan är tillgodosett på det statliga området. Enligt förordningen 1985:335 räknas föräldraledighet från en anställning som "förtjänst", dvs. tiden räknas in i tjänsteåren. På det privata området finns emellertid inte några regler om hur olika kvalifikationer skall värderas ur meritsynpunkt. Med den begränsning som anges av jämställdhetslagens förbud mot könsdiskriminering har arbetsgivarna en principiell frihet att anställa efter eget gottfinnande. Enligt utskottets mening saknas därmed de förutsättningar som måste finnas i form av ett etablerat normsystem för att motionärernas förslag skall kunna få någon reell betydelse. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet de båda motionerna i aktuella delar.

Kvinnor och företagande

Folkpartiet föreslår i motion 1986/87:A813 en *kartläggning av de kvinnliga företagarnas verksamhet och behov*. I motionen anføres att ett ökat nyföretagande inte kan administreras fram på politisk väg. Det går emellertid att minska byråkratin, förbättra företagarklimatet, undanröja hinder såsom offentliga monopol samt förbättra stödet och rådgivningen med särskild inriktning på kvinnor. För att bedöma vilka insatser som behövs är det

nödvändigt med en kartläggning av i vilka branscher kvinnorna finns, vilken typ av företag de driver, vilka problem de har, vilka förutsättningar som finns för vidareutveckling, deras speciella behov av stöd och hjälp och vad samhället kan vinna på att satsa på en ny företagartyp.

Utskottet har inhämtat att statistiska centralbyrån har visst grundmaterial från arbetskraftsundersökningarna rörande antalet företagare, med resp. utan anställda, uppdelade på olika näringsgrenar. Med tanke på att den offentliga statistiken inte är tillräckligt utförlig på detta område, har man inom universitetsforskningen påbörjat olika forskningsprojekt på området. Inom Umeå universitet har man gjort en rikstäckande undersökning av samtliga kvinnliga företagare i landet år 1980. Inom företagsekonomiska institutionen vid Stockholms universitet påbörjades år 1984 en bred kartläggning av nyföretagandet i Stockholms län. Materialet databearbetas med avseende på kommun, företagarens ålder och kön, bransch, betalningssvårigheter m.m. En viktig del i projektet är att finna metoder för att få fram och bearbeta material ur de olika statliga register som har företagsuppgifter. Forskningsprojektet stöds av länsstyrelsen och utvecklingsfonden i Stockholms län, och vissa av forskningsresultaten väntas bli publicerade under år 1988.

Med hänvisning till den forskning som sålunda pågår på detta område bör motion A813 i aktuell del inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motion 1986/87:A206 av Iris Mårtensson m.fl. (s) pekas på behovet av *särskilt stöd till kvinnliga företagare*. Det anförs att kvinnlig företagsamhet håller på att bli ett viktigt inslag i regioner med arbetsmarknadsproblem. Detta beror delvis på arbetslöshet men även på att kvinnorna vill sälja sina produkter på ett affärsmässigt sätt. Den kvinnliga företagsamheten kan emellertid hämmas av att länsorgan och näringslivssekreterare ibland är främmande inför kvinnornas produkter. De kvinnliga företagarna behöver därför extra stöd från utvecklingsfonden eller kommunen.

Utskottet kan konstatera att utvecklingsfondernas insatser vad gäller finansiering, rådgivning m.m. i första hand riktas mot den tillverkande industrin, mot företag som tillhandahåller tjänster till industrin samt mot turistföretag. Utvecklingsfondernas etableringsrådgivning och starta-eget-kurser m.m. är emellertid tillgängliga för företag i samtliga näringsgrenar. I vissa län lämnar fonderna också särskilt bistånd till länsarbetsnämnden för arbetssökande som önskar starta egna företag. Erfarenheterna visar att denna del av fondernas verksamhet i stor utsträckning riktas till personer som har för avsikt att starta företag inom handel och service.

För att stödja den kvinnliga företagsamheten har fem utvecklingsfonder bedrivit en särskild projektverksamhet under hösten 1985 och våren 1986. De slutsatser som kan dras av projektet är att behovet av stöd till kvinnliga företagare är stort, såväl vad gäller utbildning och rådgivning som skapande av nätverk. En annan slutsats är att det behövs forskning inom detta område för att få en bättre bild av kvinnor som företagare.

Utskottet kan konstatera att de fem utvecklingsfondernas pilotarbete på detta område har lett till att ett flertal av de övriga utvecklingsfonderna har initierat nya typer av insatser för de kvinnliga företagarna. Utskottet

förutsätter att regeringen uppmärksamt följer utvecklingen och vid behov tar nya initiativ i frågan.

Utskottet vill också erinra om starta-eget-bidragets betydelse för kvinnor och för regioner med arbetslöshet. Enligt en rapport från AMS¹ har bidraget haft sin största betydelse i län med hög arbetslöshet, t.ex. skogslänen. Bidragets betydelse för kvinnorna framgår av att andelen kvinnor som startat eget företag med hjälp av bidraget uppgår till 39 %. Denna andel är således större än andelen kvinnliga företagare, vilken uppgick till 29 % år 1985 enligt SCB:s statistik.

Med hänvisning till det anförda är någon riksdagens åtgärd med anledning av motion A206 i denna del inte påkallad.

Ann-Cathrine Haglund och Birgitta Rydle (m) föreslår i motion 1986/87:A801 att kvinnor skall ges ökade möjligheter till *egenföretagande och entreprenadverksamhet* genom att de offentliga monopolen bryts. Barnomsorg, vård och sjukvård – områden där de flesta anställda är kvinnor – förutsätts huvudsakligen bedrivas i allmän regi. Motionärerna menar också att kvinnornas arbetsmarknad skulle vidgas, om det gavs möjligheter att välja mellan anställning i enskild eller offentlig verksamhet.

Utskottet vill först erinra om att andelen kvinnliga företagare har ökat sedan 1970-talet. Fortfarande är emellertid endast ca 30 % av alla företagare kvinnor. Detaljhandel och service är två stora sektorer vad gäller kvinnligt företagande. Enligt utskottets mening bör det vara en målsättning att åstadkomma ett ökat kvinnligt företagande även inom näringslivet i övrigt. I detta sammanhang kan erinras om att de regionala utvecklingsfonderna fyller en viktig uppgift för de mindre företagens utveckling genom sina tjänster vad gäller finansiering, rådgivning och information. Som tidigare nämnts har flera utvecklingsfonder särskilda stödaktiviteter som vänder sig till kvinnliga företagare, t.ex. utbildning och uppbyggande av nätverk. Enligt utskottets mening är det åtgärder av detta slag som behövs för att öka och sprida det kvinnliga företagandet. Den mer övergripande frågan om fördelningen mellan privat och offentlig verksamhet behandlas av riksdagen i andra sammanhang. Med hänvisning till det anförda avstyrks motion A801.

Kvinnor i traditionella arbeten

I motion 1986/87:A806 av Sylvia Pettersson m.fl. (s) yrkas på *åtgärder för en mindre könssegregerad utbildning och arbetsmarknad*. Arbetsmarknaden är fortfarande starkt könssegregerad med typiska kvinno- resp. mansyrken. Så gott som alla åtgärder hittills har inriktats på att få flickor/kvinnor att i ökad utsträckning komma in på mansdominerade områden. Enligt motionärernas mening skulle det vara värdefullt om resurser även satsades på att vidga pojkars/mäns möjligheter till otraditionella utbildnings- och yrkesval.

Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna beträffande betydelsen av att också pojkar/män prövar typiska kvinnliga yrken. I sammanhanget kan nämnas att SCB i rapporten Kvinno- och mansvärlden redovisar att kvinnor har en större koncentration till vissa yrken, vilket enligt

¹ Andra uppföljningen av starta-eget bidraget, november 1986.

rapporten inte behöver vara något uttryck för att kvinnor är mer begränsade än män vad gäller arbetsuppgifter. Till en del kan kvinnornas yrkesmässiga koncentration bero på hur standarden för att klassificera yrken är uppbyggd. Som exempel kan nämnas att tillverkningssektorn, som domineras av män, karaktäriseras av en hög detaljeringsnivå, medan servicesektorn, som domineras av kvinnor, har betydligt färre yrkestitlar.

Det är enligt utskottets mening en angelägen uppgift att stimulera såväl flickor som pojkar till ett yrkesval, som inte begränsas av traditionen. I detta syfte beviljar arbetsmarknadsdepartementet finansiellt stöd till olika projekt som syftar till otraditionellt yrkesval – projekt riktade mot såväl pojkar som flickor. Flera projekt syftar exempelvis till att motivera pojkar att pröva på vårdyrken. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion A806.

I motion 1986/87:A206 av Iris Mårtensson m.fl. (s) framhålls vikten av att kvinnorna får en rättvis andel av beredskapsarbetena och att *beredskapsarbeten* erbjuds inom icke-traditionella yrkesområden.

Utskottet vill med anledning av motionen erinra om att AMS enligt sin instruktion (1986:739) har att verka för jämställdhet mellan kvinnor och män. Den s.k. Af-handboken som innehåller regelverket för arbetsförmedlingarnas verksamhet anger att även beredskapsarbete kan användas i jämställdhetssyfte för att ge den sökande möjlighet att pröva otraditionella arbeten och därmed på sikt bredda sitt arbetsutbud. Enligt AMS statistik går den största delen av beredskapsarbetena till män i åldern 25 år och därutöver. För ungdomar under 25 år får kvinnor beredskapsarbete lika ofta som män.

Med hänvisning till det anförda bör motion A206 i denna del inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

I folkpartiets motion 1986/87:A813 föreslås att *ungdomslagen* skall användas som *jämställdhetsinstrument* i betydligt högre utsträckning än som hittills varit fallet. I motionen anförts att fler flickor än pojkar arbetar i ungdomslag. Om ungdomslagen i större utsträckning förekom utanför den offentliga sektorn, skulle möjligheterna öka att ge flickorna arbetsuppgifter som avviker från traditionella könsrollsmönster.

Utskottet kan konstatera att de unga flickorna utgör en viktig målgrupp för jämställdhetssträvandena på arbetsmarknaden. Detta var också bakgrunden till att förra jämställdhetsministern uppmanade landshövdingarna att lägga fram projektförslag på temat Unga flickor i arbete och utbildning. De tre län, Göteborgs och Bohus, Kalmar och Västernorrlands län, vilka bedömdes ha presenterat de bästa förslagen, har fått 1 milj. kr. vardera för att genomföra projekt, som i första hand skall underlätta för flickor i åldern 16–24 år att få arbete och utbildning. Ett av dessa projekt avsåg individanpassade utbildningsplaner för flickor i ungdomslag, arbetslösa flickor m.fl. grupper. Projektet syftar bl.a. till att öka andelen unga kvinnor inom otraditionella jobb och utbildningar. I en andra etapp har ytterligare projektmedel tilldelats flera län.

Med hänsyn till vikten av att stödja de unga kvinnorna på arbetsmarknaden har arbetsmarknadsdepartementet under budgetåret 1987/88 beslutat att prioritera bl.a. detta område i sin projektstödande verksamhet.

Utskottet vill slutligen – när det gäller könsfördelningen inom arbetsmarknadsåtgärderna – erinra om att det åligger AMS att beakta jämställdheten,

när inskolningsplatser skall erbjudas arbetslösa ungdomar.

Med hänvisning till det anförda bör motion A813 i denna del inte påkalla någon riksdagens åtgärd.

Vänsterpartiet kommunisterna pekar i sin motion 1986/87:A257 på *behovet av kvinnliga förebilder i arbete och utbildning*. Bakgrunden är bl.a. att motionärerna anser att AMS satsning på otraditionella arbeten för kvinnor har misslyckats. Man anför som exempel att mer än en tredjedel av de unga kvinnor som uppmanats att satsa på yrkesutbildning till ett mansdominerat yrke har hoppat av från utbildningen. De kvinnor som trotsat motståndet och funnit sig till rätta på en mansdominerad arbetsplats borde enligt motionen kunna medverka som aktiva förebilder i t.ex. arbetsmarknadsutbildningen.

Utskottet delar motionärernas uppfattning angående värdet av kvinnliga förebilder i arbete och utbildning. Det finns också flera projekt och publikationer som har detta syfte. Därutöver pågår en omfattande skolinformatörsverksamhet med kvinnliga s.k. brytare, som verkar för att de unga flickorna skall bredda sitt utbildnings- och yrkesval. Med hänvisning till de insatser som sålunda görs på detta område bör motion A257 i aktuell del lämnas utan åtgärd.

Kvinnor och deltidsarbete

I två motioner behandlas frågor om de *deltidsarbetandes villkor*.

I motion 1986/87:A206 av Iris Mårtensson m.fl (s) pekas på behovet av förändrade beräkningsnormer för förmåner inom arbetsmarknads- och socialförsäkringarna vid korta deltidsarbeten. Motionärerna anför att sysselsättningsgraden inom varje deltid oftast blir så låg att de deltidsarbetande – ofta kvinnor – får sämre sociala villkor och arbetsmarknadsvillkor än vad den faktiska inkomsten ger vid handen. Ann-Cathrine Haglund och Birgitta Rydle (m) begär i motion 1986/87:A801 en översyn av de deltidsarbetandes villkor. Bl.a. pekas på att de deltidsarbetande kommer efter i lönehänseende, utbildning och karriär. Deltidsarbetet måste därför uppvärderas och reglerna kring deltidsarbetets villkor ses över.

Utskottet vill med anledning av motionerna erinra om att den nyligen tillsatta arbetstidsutredningen enligt sitt uppdrag (dir. 1987:23) har att behandla de problem som tas upp. Kommittén skall studera olika arbetstidsförändringar som syftar till att öka de enskilda människornas välfärd. Mot bakgrund av de ingående studier om deltidsarbetet som sålunda är förestående anser utskottet att motionerna inte nu bör föranleda någon riksdagens åtgärd i aktuella delar.

Jämställdhetsarbetet ur regional synpunkt

I två motioner begärs *länsvisa särredovisningar av kvinnors villkor på arbetsmarknaden*. I motion 1986/87:A206 av Iris Mårtensson m.fl. (s) anfördes att analyser och åtgärdsprogram beträffande kvinnornas ställning på arbetsmarknaden och i utbildningen bör redovisas årligen av länsstyrelserna på samma sätt som skedde i samband med länsrapporterna 1985. Irène Vestlund och Birgitta Johansson (s) föreslår i motion 1986/87:A802 att antalet kvinnor

i otraditionella yrken skall redovisas länsvis och centralt. Motionärerna framhåller att det är viktigt att erfarenheterna från de projekt m.m. som genomförts följs upp på olika nivåer.

Utskottet delar uppfattningen att det finns ett behov av en länsvis uppföljning av kvinnornas situation på arbetsmarknaden. Av betydelse i sammanhanget är att förordningen (1982:877) om regionalt utvecklingsarbete har ändrats på så sätt att länsstyrelsernas årliga länsrapport skall innehålla en redogörelse för utvecklingstendenserna för kvinnornas villkor på arbetsmarknaden och i utbildningssystemet (1987:323). Härmed bör man på sikt kunna få en väsentligt bättre information om situationen och utvecklingen i detta avseende ute i länen. Med hänvisning härtill bör motionerna A206 och A802 i aktuella delar inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motion 1986/87:A206 framhålls vidare behovet av *särredovisningar inom arbetsmarknads- och utbildningsstatistiken av kvinnors villkor*. Det anförs att det i dag förekommer regionala skillnader vid fördelning av det studiestöd som är avsett att finansiera studier för lågutbildade. En stor del av dessa stöd går till kvinnor. På grund av bl.a. bristande statistik går dock en alltför stor andel till storstadsregioner och gymnasiestudier.

Utskottet har vad gäller det anförda problemet inhämtat att centrala studiestödsnämnden (CSN) i årets anslagsframställning föreslår en ny fördelningsnyckel för studiestödet, vilket skulle leda till att storstadsregionerna får en mindre andel och glesbygdslänen en större andel av medlen. Vidare har CSN rekommenderat vuxenutbildningsnämnderna att prioritera studier för grundskolekompetens. Även om utskottet inte är övertygat om att enbart förbättrad statistik löser problem av det refererade slaget, vill utskottet ånyo hänvisa till den ovan redovisade förordningen om regionalt utvecklingsarbete och de nya kraven som därmed ställs på statistik rörande kvinnors villkor i arbetsliv och utbildning. Motion A206 avstyrks därmed i denna del.

I ovan nämnda motion begärs vidare *särskilda utbildningsinsatser för unga kvinnor i skogslän*. För att kunna behålla de unga i skogslänen måste man enligt motionärerna se till att båda könen, men särskilt flickorna, får möjlighet till både utbildning och arbete i hemtrakten. Särskilt bör man få flickorna att bredda sitt utbildnings- och yrkesval.

Utskottet delar uppfattningen att utbildning och arbete är viktiga förutsättningar för de unga flickorna i glesbygden. Å andra sidan är det inte uteslutet att – även om utbildning och arbete finns i hemtrakten – vissa ungdomar väljer att flytta till städer och storstäder för att få nya perspektiv och erfarenheter. Insatser av det slag som motionärerna pekar på, dvs. teknikkurser för flickor och kurser för s.k. brytarpersoner, stöds såväl genom bidrag från utbildningsdepartementet som genom arbetsmarknadsdepartementets projektverksamhet. Den tidigare nämnda tävlingen mellan länen om de bästa projektförslagen i fråga om unga kvinnors arbete och utbildning kan särskilt nämnas. Från länen har dessutom understrukits vikten av att förnyelsefonderna används så att även kvinnorna får del av dem för sin utbildning. Med hänvisning till det anförda bör motion A206 i denna del lämnas utan bifall.

Ytterligare ett förslag i motion 1986/87:A206 gäller *utvärdering av*

kvoteringsregeln vid lokaliseringsstöd och en uppföljning med *utbildningsprogram för kvinnor*. Enligt motionärerna har det lokaliseringsstöd som under 1985/86 beviljats skogslänen i betydligt mindre utsträckning kommit kvinnor till godo än män. Reglerna för lokaliseringsstöd innebär att andelen sysselsättningstillfällen som skapas för varje projekt skall tillfalla vardera könet med minst 40 %. Dispenser från detta krav kan ges, och enligt motionärerna har dispensgivningen varit för frikostig.

Utskottet vill med anledning av motionen erinra om att regeringen i årets budgetproposition tagit initiativet till en utvärdering av kvoteringsregeln i samband med regionalpolitiskt stöd. Arbetet beräknas vara avslutat före årsskiftet. För att få en komplettering till denna studie har hösten 1987 medel beviljats för ett större forskningsprojekt beträffande kvoteringsregeln. Projektet är gemensamt för arbetsmarknadsdepartementet, industridepartementet och statens industriverk, och sammanlagt har under innevarande budgetår 300 000 kr. beviljats för detta ändamål.

Med hänvisning till de åtgärder som sålunda vidtagits bör motion A206 i aktuell del inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Görel Thurdin m.fl (c) tar i motion 1986/87:A819 upp *kvinnornas betydelse för utveckling av landsbygden*. Motionärerna anser att regeringen med tanke på det internationella landsbygdsåret bör ta initiativ till planeringen av olika landsbygdsprojekt med särskilt beaktande av kvinnornas roll.

Utskottet vill i detta sammanhang fästa uppmärksamheten på glesbygdsdelegationen och dess arbete med den nu påbörjade europeiska kampanjen för en levande landsbygd. Inom kampanjens ram har i höst bl.a. hållits ett nordiskt seminarium för kvinnor om lokal utveckling. Huvudsyftet med seminariet var att utbyta erfarenheter rörande lokala utvecklingsprojekt. En slutrapport från seminariet beräknas kunna presenteras i början av nästa år. Även folkrörelserna ingår i en särskild del av kampanjen. De s.k. telestugorna med smådatorer är ytterligare en satsning på lokal utveckling av betydelse för kvinnorna i glesbygden.

Med hänvisning till det anförda bör motion A819 i denna del inte föranleda något särskilt uttalande från riksdagens sida.

Vidare föreslår Iris Mårtensson m.fl. (s) i motion 1986/87:A206 *uppsökande verksamhet hos arbetslösa kvinnor i glesbygd*. Motionärerna anför att många kvinnor i glesbygden står utanför det välfärdssystem som finns uppbyggt i det övriga samhället. Framgångsrika försök har gjorts av folkrörelser och studieförbund för att nå dessa kvinnor och erbjuda dem kursverksamhet med arbetslivsorientering och studievägledning. Enligt motionärerna har denna verksamhet stort socialt värde och bör utvecklas.

Förutom folkrörelsernas och studieförbundens insatser för glesbygdskvinnorna vill utskottet erinra om glesbygdsdelegationen och den ovan nämnda kampanjen för en levande landsbygd. Härutöver kan nämnas att industriministern tidigare i år som svar på en fråga i riksdagen (1987/88:66) anför att kvinnorna har stor betydelse för utvecklingen av landsbygden och att det inom kampanjens ram blir viktigt att behandla frågor om kvinnornas medverkan i mobiliseringsarbetet.

Med hänvisning härtill samt till det arbete som bedrivs inom ramen för arbetsförmedlingens verksamhet bland arbetslösa kvinnor bör motion A206 i

denna del icke påkalla någon riksdagens åtgärd.

AU 1987/88:9

I motion 1986/87:A495 begär Jan Hyttring och Bertil Jonasson (c) ökat stöd till lokala kvinnoprojekt i Värmland. Motionärerna anför att länsstyrelsen och landstinget har begränsade resurser för denna verksamhet. Regeringen bör därför anvisa ökade länsanslag för projektverksamhet.

I anslutning till motionen vill utskottet erinra om att riksdagen enligt förslag från arbetsmarknadsutskottet i våras beslutade om ökade länsanslag (AU 1986/87:13, rskr. 1986/87:268). För Värmlands del innebar detta sedermera en ökning av länsanslaget från 35 milj. kr. till 50 milj. kr. för innevarande budgetår, varvid posten Regional projektverksamhet ökade från 5,5 milj. kr. till 7,0 milj. kr. Utskottet utgår från att dessa medel kommer att användas även för lokala kvinnoprojekt. Då motionärernas krav således redan har tillgodosetts, konstaterar utskottet att motion A495 i denna del inte påkallar någon ytterligare åtgärd.

Kvinnor på ledande poster

Mot bakgrund av den ojämna könsfördelningen i statliga styrelser m.m. tillkallades en särskild utredare (dir. 1985:43) med uppgift att föreslå åtgärder för att öka kvinnorepresentationen i statliga organ. Utredaren har nu avlämnat sitt slutbetänkande, Varannan damernas (SOU 1987:19). Betänkandet har remissbehandlats. Remissinstanserna var övervägande positiva till utredningsförslagen, vilka nu bereds inom regeringskansliet.

I betänkandet redovisas att kvinnorepresentationen, som i de direktvalda församlingarna uppgår till drygt 30 %, i de indirekt valda organen inte är mer än 16 % i genomsnitt. Det påvisas att kvinnor har betydligt lättare att nå inflytelserika poster inom de politiska partierna än inom de fackliga organisationerna, bl.a. beroende på synlighet och konkurrens inom den politiska världen. Vidare diskuteras könskvotering som metod för att förverkliga ett mer jämställt samhälle. Utredningen föreslår regeringen att

- anta som mål att en jämn könsfördelning skall vara uppnådd år 1998,
- anta som etappmål att kvinnorepresentationen skall vara minst 30 % år 1992 och minst 40 % år 1995,
- avsätta medel för en treårig projektverksamhet som syftar till att öka kvinnorepresentationen i statliga organ,
- år 1992 föreslå riksdagen att lagstifta om jämn könsfördelning om kvinnorepresentationen då inte uppgår till minst 30 %,
- nuvarande bestämmelse om gemensam beredning vid större förändringar skärps så att den även gäller vid kompletterande utnämningar under mandatperioden,
- de förordningar där regeringen anger metoder för att förbättra kvinnorepresentationen kontinuerligt utvärderas och omprövas,
- årligen redovisa könsfördelningen i statliga styrelser och kommittéer för riksdagen,
- stimulera olika forskningsorgan att i ökande omfattning initiera, finansiera och bedriva forskning om kvinnors möjligheter till inflytande och makt i samhället.

Strävan att öka andelen kvinnor i statliga styrelser m.m. kommer till

uttryck genom direkta författningsregler i förordningen (1984:803, senast ändrad 1986:1395) om jämställdhet i statlig verksamhet. Enligt denna förordning skall en myndighet, när den själv skall ge någon ett uppdrag, se till att det finns personer av båda könen att välja mellan, om det kan ske inom ramen för sakliga urvalsgrunder. När myndigheten skall föreslå någon till ett uppdrag skall den på samma sätt föreslå en person av vardera könet. Kommittéförordningen (1976:119, senast ändrad 1986:1384) har ändrats på motsvarande sätt vad gäller meddelande om kommittéuppdrag.

Vidare har en statssekreterarskrivelse av den 8 januari 1987 angående jämställdhetsaspekter vid meddelande av statliga uppdrag spritts inom departementen, till myndigheter och kommittéer. I skrivelsen redovisas de nya bestämmelserna i jämställdhetsförordningen m.fl. författningar. När det gäller offentliga uppdrag anförts i skrivelsen att fackdepartementen skall anmäla ärendena till civil- och arbetsmarknadsdepartementen för s.k. gemensam beredning. De båda departementen får sedan gemensamt avgöra om de skall anmäla avvikande uppfattning. Vidare uttalas i skrivelsen att regeringens strävan efter ökad jämställdhet bör bättre slå igenom när ledamöter skall utses i styrelserna för statliga bolag. Det konstateras att bolagsstyrelserna alltjämt är starkt mansdominerade.

Regeringen bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad som anförts om *jämställdhet i statsförvaltningen* i proposition 1986/87:100, bil. 2:5.

I och med 1984 års jämställdhetsavtal mellan statens arbetsgivarverk (SAV) och de statsanställdas huvudorganisationer – vilket slöts inom ramen för medbestämmandeavtalet, MBA-S – flyttades tyngdpunkten i jämställdhetsarbetet till myndighetsnivå. Parterna åtar sig nämligen enligt avtalet att lokalt verka för aktiva jämställdhetsåtgärder.

En partsgemensam ledningsgrupp följer jämställdhetsarbetet inom statsförvaltningen, bl.a. genom de redovisningar som myndigheterna på begäran av SAV skall lämna till verket enligt 5 § i jämställdhetsförordningen.

I propositionen anförts vidare att vissa myndigheter har fått i uppdrag att genomföra särskilda intensivsatsningar på jämställdhetsområdet. Myndigheterna skall formulera konkreta mål för könsfördelningen inom olika yrkesgrupper, enheter och befattningar. Årlig uppföljning och rapportering skall göras till regeringen under perioden 1986–1989. Därutöver har statens institut för personalutbildning (Sipu) fått i uppdrag att på försök ordna en särskild chefsutbildning för kvinnor. Utbildningen genomfördes under hösten 1986.

I propositionen anmäls vidare att jämställdhetsförordningen och kommittéförordningen har skärpts sedan den 1 januari 1987 för att markera regeringens strävan efter en jämnare könsfördelning. Beträffande rekryteringsinstrumentet föreskrivs sedan den 1 juli 1986 att skickligheten skall sättas främst vid statliga tillsättningar, om det inte finns särskilda skäl för något annat. Strävan att främja ökad jämställdhet mellan kvinnor och män kan utgöra ett sådant skäl. Principen har uttryckts så att jämställdheten skall betraktas som en av flera sakliga grunder som kan fälla avgörandet till förmån för en sökande av underrepresenterat kön, när de sökande bedöms vara jämbördiga eller i det närmaste jämbördiga i fråga om förtjänst och skicklighet. Detta synsätt torde dock enligt civilministern inte alltid ha fått

tillräckligt genomslag i myndigheternas tillsättningsbeslut.

Utskottet har inget att erinra mot vad som anförs i propositionen i denna del. Denna punkt bör därför läggas till handlingarna.

Jämställdheten i statsförvaltningen tas upp i tre motioner.

Folkpartiet framhåller i motion 1986/87:A813 att ungefär en tredjedel av alla chefer i Sverige är kvinnor. Den privata sektorn ligger dock avsevärt sämre till än den offentliga. Fler kvinnliga chefer skulle medföra ett bättre samhälle både mänskligt och ekonomiskt. Motionärerna menar att staten måste vara föregångare och föreslår att konkreta *tidsbestämda mål* skall sättas upp för en *jämnare fördelning av kvinnor och män på statliga chefstjänster*.

Det är enligt utskottets mening angeläget att flera kvinnor rekryteras till chefstjänster. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att jämställdhetslagen och jämställdhetsavtalet förutsätter ett aktivt jämställdhetsarbete från arbetsgivarnas sida. Som nämnts har vissa myndigheter av regeringen fått i uppdrag att formulera konkreta mål för könsfördelningen och att årligen följa upp och rapportera om utvecklingen. Det finns heller inget hinder för att myndigheterna inom ramen för det ordinarie jämställdhetsarbetet sätter upp sådana mål. Slutligen bör nämnas att hithörande frågor har samband med vad som anförs i det ovan redovisade betänkandet Varannan damernas (SOU 1987:19). Med hänsyn till det anförda kan det inte anses påkallat med någon åtgärd av det slag som föreslås i motion 1986/87:A813 i aktuell del.

Kvinnornas representation i statliga styrelser och kommittéer behandlas i motionerna 1986/87:A813 av Bengt Westerberg m.fl. (fp), 1986/87:A807 av Viola Claesson och Bertil Måbrink (vpk) samt i motion 1986/87:K112 av Lars Werner m.fl. (vpk). Över den sistnämnda motionen har konstitutionsutskottet yttrat sig (KU 1986/87:13 y). Yttrandet har fogats till betänkandet som bilaga 1.

I partimotionen från folkpartiet föreslås tidsbestämda mål för andelen kvinnor inom statsförvaltning och kommittéer, en utökad årlig redovisning av kvinnorepresentationen samt en skärpt tillämpning av jämställdhetsförordningen vad avser myndigheternas ansvar att föreslå en person av vardera könet till statliga uppdrag. I motion 1986/87:A807 yrkas på lagstiftning för att få till stånd nominering av en man och en kvinna till alla uppdrag i statliga styrelser, expertuppdrag, kommittéer etc. I partimotionen från vänsterpartiet kommunisterna, 1986/87:K112, förordas att regeringen skall ge direkta föreskrifter om att partierna vid nominering till verksstyrelser skall nominera lika många kvinnor som män.

Enligt bilagda yttrande från konstitutionsutskottet är det angeläget att kvinnorepresentationen i verksstyrelserna ökar. I sista hand ankommer det på regeringen att så sker, men även de nominerande instanserna har ett stort ansvar. Konstitutionsutskottet hänvisar till att representationsfrågan för närvarande är föremål för beredning.

Som utskottet ovan redovisat har utredningen om kvinnorepresentation lagt fram sitt slutbetänkande Varannan damernas (SOU 1987:19) med olika förslag till åtgärder för att öka kvinnorepresentationen. Utredningsförslagen är nu under beredning i regeringskansliet. Enligt information som förra jämställdhetsministern lämnade i riksdagen den 15 oktober kommer rege-

ringen under våren 1988 att till riksdagen redovisa remissbehandlingen av betänkandet och därav föranledda ställningstaganden. Redan under innevarande budgetår kommer emellertid särskilda medel att avsättas för projektverksamhet i dessa frågor.

Utskottet anser vidare att man bör avvakta erfarenheterna av ovan redovisade skärpningar i jämställdhetsförordningen och kommittéförordningen samt av den gemensamma beredningen i arbetsmarknads- och civildepartementen, innan man tar ställning till åtgärder av det slag som redovisas i motionerna. Med hänvisning till det anförda bör motionerna A813, A807 och K112 i aktuella delar inte påkalla något initiativ från riksdagens sida.

Ett par motioner på detta område hänvisar till förhållanden utanför den statliga sektorn.

I motion 1986/87:A807 av Viola Claesson och Bertil Måbrink (vpk) krävs att riksdagen uttalar sig för en *jämn könsfördelning på alla beslutsnivåer* inom det privata näringslivet, statliga och kooperativa företag samt inom den fackliga och politiska världen. Bakgrunden är att kvinnorna relativt sett har förlorat i organisationsvärlden och vunnit i folkvalda församlingar.

Utskottet vill beträffande den statliga sektorn hänvisa till ovan redovisade förordningar och utredningar för att öka kvinnorepresentationen. Det bör vidare ankomma på de fackliga organisationerna att vidta erforderliga åtgärder för att åstadkomma en jämnare könsfördelning i de representativa organen. Viss facklig projektverksamhet – finansierad av arbetsmarknadsdepartementet – rör satsningar på ökad kvinnorepresentation. För näringslivet – såväl de privata som statliga företagen – har bl.a. jämställdhetslagen och jämställdhetsavtalen betydelse. Svenska Arbetsgivareföreningen (SAF) har uttalat sig för jämställdhet bl.a. i 1980 års jämställdhetsprogram. Enligt programmet skall män och kvinnor ha samma möjligheter, ansvar, skyldigheter och rättigheter i arbetslivet. Vidare skall familjerollen kunna förenas med förvärvs- och samhällsarbete på bästa möjliga sätt. SAF verkar för att företagen aktivt skall delta i jämställdhetsarbetet. I detta syfte bedriver SAF viss egen projektverksamhet.

Med hänvisning till det anförda bör enligt utskottets mening motion A807 inte föranledda någon riksdagens åtgärd.

Slutligen behandlas motion 1986/87:A819 av Görel Thurdin m.fl. (c), vari yrkas att JämO skall ges i uppdrag att genomföra en *statistisk utredning av fördelningen av kvinnor och män i ansvarig ställning inom industrin*.

Utskottet ifrågasätter inte värdet av ytterligare information när det gäller fördelningen av kvinnor och män i ledande ställning i företagen. Utskottet anser sig emellertid inte böra ta ställning till på vilket sätt och i vilken regi informationen skall samlas in. Utskottet utgår bl.a. från att frågan kan komma att aktualiseras inom ramen för det jämställdhetsarbete som bedrivs inom SAF. Med hänvisning härtill avstyrks motion A819 i denna del.

Utskottet hemställer

1. beträffande *förutsättningarna för jämställdhetsarbetet*
att riksdagen avslår motion 1986/87:A817 yrkande 1,
2. beträffande *jämställdhetsarbete i skolan*
att riksdagen avslår motion 1986/87:A817 yrkande 2,
3. beträffande *redovisning av konsekvenserna för jämställdheten*
att riksdagen avslår motion 1986/87:A813 yrkande 9,
4. beträffande *jämställdhet bland män*
att riksdagen avslår motion 1986/87:A813 yrkande 12,
5. beträffande *samhällsplaneringens betydelse för jämställdhet m.m.*
att riksdagen avslår motion 1986/87:A819 yrkandena 1 och 8,
6. beträffande *utredning med syfte att skärpa jämställdhetslagen*
att riksdagen avslår motion 1986/87:A813 yrkande 5 i motsvarande del,
7. beträffande *komplettering av jämställdhetslagen med skydd mot trakasserier för den som använder sig av lagen*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:A232 yrkande 2, 1986/87:A810, 1986/87:A812, 1986/87:A813 yrkande 5 i motsvarande del och 1986/87:A819 yrkande 3,
8. beträffande *könsdiskriminerande trakasserier i arbetslivet*
att riksdagen avslår motion 1986/87:A819 yrkande 2,
9. beträffande *ökad kvinnorepresentation i arbetsdomstolen*
att riksdagen avslår motion 1986/87:A729,
10. beträffande *parlamentariskt inflytande över jämställdhetsarbetet*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:A809, 1986/87:A813 yrkande 11 och 1986/87:A819 yrkande 5,
11. beträffande *ansvaret för det statliga jämställdhetsarbetet*
att riksdagen avslår motion 1986/87:A814,
12. beträffande *minister för kvinnopolitiska frågor*
att riksdagen avslår motion 1986/87:A807 yrkande 3,
13. beträffande *utvärdering av den nya tekniken*
att riksdagen avslår motion 1986/87:A257 yrkande 3,
14. beträffande *uppvärdering av traditionella kvinnoyrken*
att riksdagen avslår motion 1986/87:A239 yrkande 6,
15. beträffande *treårsprogram för projektverksamhet*
att riksdagen avslår motion 1986/87:A813 yrkande 4,
16. beträffande *manliga chefers syn på kvinnan i samhället*
att riksdagen avslår motion 1986/87:A804,
17. beträffande *meritvärdering för vård av egna barn*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:A707 yrkande 2 och 1986/87:A716 i motsvarande del,
18. beträffande *kartläggning av de kvinnliga företagarnas verksamhet och behov*
att riksdagen avslår motion 1986/87:A813 yrkande 10,
19. beträffande *särskilt stöd till kvinnliga företagare*
att riksdagen avslår motion 1986/87:A206 yrkande 10,

20. beträffande *egenföretagande och entreprenadverksamhet*
att riksdagen avslår motion 1986/87:A801 yrkande 1,
21. beträffande *åtgärder för en mindre könssegregerad utbildning och arbetsmarknad*
att riksdagen avslår motion 1986/87:A806,
22. beträffande *beredskapsarbeten inom icke-traditionella yrkesområden*
att riksdagen avslår motion 1986/87:A206 yrkande 9,
23. beträffande *ungdomslagen som jämställdhetsinstrument*
att riksdagen avslår motion 1986/87:A813 yrkande 1,
24. beträffande *behovet av kvinnliga förebilder i arbete och utbildning*
att riksdagen avslår motion 1986/87:A257 yrkande 2,
25. beträffande *deltidsarbetandes villkor*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:A206 yrkande 6 och 1986/87:A801 yrkande 2,
26. beträffande *länsvisa särredovisningar av kvinnors villkor på arbetsmarknaden*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:A206 yrkande 1 och 1986/87:A802,
27. beträffande *särredovisningar inom arbetsmarknads- och utbildningsstatistiken av kvinnors villkor*
att riksdagen avslår motion 1986/87:A206 yrkande 5,
28. beträffande *särskilda utbildningsinsatser för unga kvinnor i skogslän*
att riksdagen avslår motion 1986/87:A206 yrkande 7,
29. beträffande *utvärdering av kvoteringsregeln och utbildningsprogram för kvinnor*
att riksdagen avslår motion 1986/87:A206 yrkande 12,
30. beträffande *kvinnornas betydelse för utveckling av landsbygden*
att riksdagen avslår motion 1986/87:A819 yrkande 6,
31. beträffande *uppsökande verksamhet hos arbetslösa kvinnor i glesbygd*
att riksdagen avslår motion 1986/87:A206 yrkande 8,
32. beträffande *stöd till lokala kvinnoprojekt i Värmland*
att riksdagen avslår motion 1986/87:A495 yrkande 3,
33. beträffande *jämställdhet i statsförvaltningen*
att riksdagen lägger till handlingarna punkt 5 i bilaga 2 till proposition 1986/87:100,
34. beträffande *tidsbestämda mål för jämnare fördelning av kvinnor och män på statliga cheftjänster*
att riksdagen avslår motion 1986/87:A813 yrkande 7,
35. beträffande *kvinnornas representation i statliga styrelser och kommittéer*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:A807 yrkande 2, 1986/87:A813 yrkande 8 och 1986/87:K112 yrkande 8,
36. beträffande *jämn könsfördelning på alla beslutsnivåer*
att riksdagen avslår motion 1986/87:A807 yrkande 1,

Stockholm den 24 november 1987

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Lars Ulander

Närvarande: Lars Ulander (s), Lahja Exner (s), Börje Hörnlund (c), Bengt Wittbom (m), Sten Östlund (s), Bo Nilsson (s), Charlotte Branting (fp), Sonja Rembo (m), Kersti Johansson (c), Sven Lundberg (s), Johnny Ahlqvist (s), Sigge Godin (fp), Monica Öhman (s), Ingrid Hemmingsson (m) och Karl-Erik Persson (vpk).

Reservationer

1. Förutsättningarna för jämställdhetsarbetet m.m. (mom. 1 och 2)

Bengt Wittbom, Sonja Rembo och Ingrid Hemmingsson (alla m) anser
dels att den del av utskottets yttrande på s. 5 som börjar med "Utskottet har"
och slutar med "riksdagens sida" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion 1986/87:A817 av Alf Wennerfors m.fl. (m) kan varken
män eller kvinnor betraktas som ett kollektiv. Människosynen bör utgå från
individ. Det som förenar kvinnor i dag är emellertid att de fortfarande
saknar inflytande inom stora delar av vårt samhälle. Det gäller inom såväl
politik som näringsliv och organisationsliv.

Föga eller inget har gjorts för att skapa tillfredsställande möjligheter för de
enskilda människorna att praktiskt klara av den dubbla eller tredubbla
uppgiften att kombinera familjeansvar med yrkesarbete och andra uppgifter i
samhället. Framför allt har detta lett till att kvinnornas situation blivit
kluten.

Kvinnornas arbetsmarknad och ställning i samhället präglas i dag i lika hög
utsträckning som tidigare av deras ställning i hemmet. Genom industrisam-
hällets värderingar och den tekniska utvecklingen, som har förenklat arbetet,
har kvinnors traditionella arbete i hemmet kommit att nedvärderas. I likhet
med motionärerna anser utskottet att respekt för kvinnors traditionella
arbetsuppgifter är en förutsättning för att kvinnor skall få uppskattning på
arbetsmarknaden. Då kan kvinnors arbetsuppgifter komma att eftertraktas
av män som nu är låsta i sina traditionella yrkesroller, och kvinnor våga söka
sig till för dem ovanligare arbetsuppgifter.

Inom den offentliga sektorn har på sistone en tilltagande personalflykt
inom traditionellt manliga yrken kunnat noteras. Detta gäller bl.a. yrkesmili-
tärer, skatteexperter, domstolsjurister m.fl. De går över till näringslivet som

har en mera flexibel lönesättning och som förstår att uppskatta sådana nyckelgruppers kunnighet och outhärdlighet. Detta har så småningom satt press också på de statliga arbetsgivarna. Ett viktigt skäl till att de offentliga monopolerna bör brytas är att ett effektivt samhälle förutsätter konkurrens även inom de monopoliserade sektorerna. Utskottet tillstyrker mot den angivna bakgrunden motion A817 i aktuell del.

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar med "Utskottet delar" och på s. 6 slutar med "riksdagens åtgärd" bort ha följande lydelse:

För att uppnå ett mera jämställt samhälle krävs att särskilda ansträngningar görs inom skolans område. Forskningen har visat på en dold diskriminering i skolan därigenom att pojkar får större uppmärksamhet på lektionerna och flickorna "lär sig" att inte framhäva sig själva. Flickorna får därför en bristande tilltro till den egna förmågan. Utskottet vill i detta sammanhang betona att det är skolans uppgift att tillsammans med föräldrarna få flickorna att förstå värdet av goda kunskaper och en god utbildning och vikten av att kunna försörja sig själv.

Det behövs även särskilda insatser för att stimulera kvinnor att välja forskarutbildning. Här kan noteras att det har blivit goda resultat när de kvinnliga forskarna informerat om sin verksamhet för kvinnliga studerande på grundnivå.

Vad utskottet här anfört med tillstyrkan av motion A817 i aktuell del bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 1 och 2 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *förutsättningarna för jämställdhetsarbetet*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:A817 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. beträffande *jämställdhetsarbete i skolan*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:A817 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. Redovisning av konsekvenserna för jämställdheten (mom. 3)

Charlotte Branting och Sigge Godin (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "riksdagens sida" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i denna fråga samma uppfattning som framförs i folkpartiets motion A813. Det är angeläget att man väger in jämställdhetsaspekten i utredningar och i samband med de politiska besluten, inte minst i fråga om de ekonomiska besluten.

Den ekonomiska politikens betydelse för jämställdheten är uppenbar. Olika stabiliseringspolitiska åtgärder får exempelvis olika konsekvenser för kvinnor och män genom att arbetsmarknaden är könsuppdelad. En nedskärning av offentlig service, utan motsvarande åtgärder för expansion av privat service, drabbar kvinnor i dubbel bemärkelse. För det första minskar kvinnornas arbetsmarknad i omfattning. För det andra blir det kvinnor som genom hemarbete får ta över de arbetsuppgifter som skärs bort.

Med hänsyn till vikten av att jämställdhetsfrågorna beaktas i den ekonomiska politiken finns det anledning att ålägga utredningar och kommittéer som föreslår åtgärder på det ekonomisk-politiska området att också redovisa eventuella konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män. Vidare bör enligt utskottets uppfattning en kontinuerlig utvärdering göras av de ekonomiska åtgärdernas och den ekonomiska utvecklingens betydelse för jämställdheten.

Utskottet tillstyrker med andra ord förslaget i motion A813 vad gäller en redovisning av konsekvenserna för jämställdheten av ekonomisk-politiska åtgärder. Regeringen bör underrättas om vad utskottet anfört i dessa hänseenden.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *redovisning av konsekvenserna för jämställdheten*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:A813 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. Jämställdhet bland män (mom. 4)

Charlotte Branting och Sigge Godin (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "riksdagens sida" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning är det angeläget att män både uppmuntras att ta pappaledigt och att utnyttja möjligheterna till förkortad arbetstid. Mycket talar emellertid för att det fortfarande finns ett avsevärt motstånd mot pappaledighet i arbetslivet, särskilt på den privata arbetsmarknaden. Här har bl.a. JämO en viktig uppgift. Riksförsäkringsverkets kampanj om pappaledigheten var ett positivt steg som bör följas av fler. Som framhålls i motion A813 (fp) är det betydelsefullt att de offentliga arbetsgivarna föregår med gott exempel.

Mot bakgrunden av de ovan angivna problemen bör arbetsgivarverket få i uppdrag att ta erforderliga initiativ i syfte att stimulera till en friare mansroll. Exempelvis kan mansrollsfrågorna tas upp i den statliga chefsutbildningen. En attitydundersökning bland chefer i statsförvaltningen skulle kunna genomföras liksom en kartläggning av de hinder som möter män som vill ta pappaledighet.

Det anförda, som bör ges regeringen till känna, innebär att motion A813 i denna del tillstyrks.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *jämställdhet bland män*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:A813 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

4. Samhällsplaneringens betydelse för jämställdhet m. m. (mom. 5)

AU 1987/88:9

Börje Hörnlund och Kersti Johansson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "riksdagens åtgärd" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion A819 (c) är det viktigt att samhällsplaneringen skapar förutsättningar för jämställdhet mellan kvinnor och män. Byggnadslagstiftning och boendeplanering måste vara utformade så att möjligheter till jämställdhet kan uppnås. Utgångspunkten måste vara att både kvinnor och män skall ha möjlighet att förvärvsarbeta. De bästa förutsättningarna för jämställdhet ges av väl fungerande lokalsamhällen, oavsett hur man i olika familjer fördelar sin tid mellan förvärvsarbete och familjeliv.

Samhällsplaneringen måste vidare, om jämställdhet skall uppnås, syfta till en balanserad utveckling inom landet som helhet, inom olika regioner och inom de enskilda kommunerna. Utskottet delar därför uppfattningen att en kraftfull regionalpolitik är ett viktigt medel för jämställdhet.

Ett jämställt samhälle förutsätter att familjerollen är lika viktig som yrkesrollen och att föräldrarollen måste kombineras med försörjarrollen. Därför delar utskottet motionärernas uppfattning att ett av familjepolitikens mål är att underlätta för båda föräldrarna att förena förvärvsarbete med barn och familjeliv. Regeringen bör ges till känna vad utskottet anfört med tillstyrkan av motion A819 i aktuella delar.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *samhällsplaneringens betydelse för jämställdhet m. m.*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:A819 yrkandena 1 och 8
som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. Utredning med syfte att skärpa jämställdhetslagen (mom. 6)

Charlotte Branting och Sigge Godin (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "Utskottet hälsar" och slutar med "riksdagens åtgärd" bort ha följande lydelse:

Lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män i arbetslivet är enligt utskottets mening en viktig förutsättning för att stärka kvinnornas ställning på arbetsmarknaden.

Som lagen nu är skriven får den person som missgynnats på grund av kön rätt till ideellt skadestånd. Däremot får hon eller han inte rätt till det tvisten egentligen gäller, nämligen tjänsten. På den statliga arbetsmarknaden är denna fråga delvis löst genom besvärsmått. Så är också fallet i vissa kommuner. För större delen av arbetsmarknaden är detta problem emellertid olöst.

En annan begränsning i lagstiftningen är att JämO i dag inte har några möjligheter att bevaka kravet på aktiva åtgärder för jämställdhet på de delar av arbetsmarknaden där jämställdhetsavtal gäller. Lagen bör ändras på denna punkt. Vidare visar JämO:s undersökning om sexuella trakasserier på allvarliga missförhållanden på arbetsplatserna.

Utskottet har konstaterat att arbetsmarknads- och jämställdhetsministern har aviserat en allmän utvärdering av jämställdhetslagen. Utskottet anser emellertid – mot bakgrunden av de allvarliga problemen – att det behövs en grundlig översyn av lagstiftningen. Därför tillstyrker utskottet förslaget i motion A813 (fp) att hithörande frågor blir föremål för utredning med sikte på att skärpa lagstiftningen.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *utredning med syfte att skärpa jämställdhetslagen*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:A813 yrkande 5 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

6. Ökad kvinnorepresentation i arbetsdomstolen (mom. 9)

Charlotte Branting (fp), Sigge Godin (fp) och Karl-Erik Persson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "Utskottet vidhåller" och på s. 12 slutar med "riksdagens åtgärd" bort ha följande lydelse:

År 1979 infördes lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män i arbetslivet. Många anmälningar om könsdiskriminering kommer årligen in till JämO, som i sin tur driver åtskilliga fall vidare till arbetsdomstolen. I diskrimineringsfall men även i andra ärenden är det därför väsentligt att kvinnor är företrädade i arbetsdomstolen.

Statistiken från 1 juli 1987 visar att endast tre av arbetsdomstolens 22 ledamöter var kvinnor. Av de 57 ersättarna var endast 12 kvinnor. Eftersom mäns och kvinnors erfarenhet av arbetslivet, bl.a. beroende på den starkt könsuppdelade arbetsmarknaden, skiljer sig åt, är det enligt motion A729 (vpk) viktigt att förändra den nära nog totala mansdominansen i arbetsdomstolen. En jämnare könsfördelning i arbetsdomstolen är också välmotiverad med hänsyn till kvinnornas andel på arbetsmarknaden. Även folkpartiet påvisar i motion A813 att könsfördelningen i arbetsdomstolen är mycket ojämn.

Regeringen bör ges till känna vad utskottet anfört med tillstyrkan av motion A729 (vpk).

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *ökad kvinnorepresentation i arbetsdomstolen*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:A729 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

7. Parlamentariskt inflytande över jämställdhetsarbetet (mom. 10)

AU 1987/88:9

Börje Hörnlund (c), Bengt Wittbom (m), Charlotte Branting (fp), Sonja Rembo (m), Kersti Johansson (c), Sigge Godin (fp) och Ingrid Hemmingsson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Frågan om" och slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motionerna A809, A813 och A819 i aktuella delar bör organisationen av jämställdhetsarbetet effektiviseras. En stor brist i dag är att det inte finns någon naturlig punkt i organisationen där man har det samlade ansvaret för informations-, kontakt- och opinionsbildande verksamhet. En annan brist är att parlamentarikernas kunskaper och engagemang i jämställdhetsfrågor inte tas till vara tillräckligt. I den nuvarande arbetsformen ges inte parlamentarikerna tillräckliga möjligheter att på idé- och beredningsstadium påverka utvecklingen.

Utskottet tillstyrker därför förslaget i motionerna om ett ökat parlamentariskt inflytande över jämställdhetsarbetet, exempelvis genom en parlamentariskt sammansatt jämställdhetskommitté. Det anförda, som bör ges regeringen till känna, innebär att motionerna A809, A813 och A819 i aktuella delar tillstyrks.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande *parlamentariskt inflytande över jämställdhetsarbetet* att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:A809, 1986/87:A813 yrkande 11 och 1986/87:A819 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

8. Minister för kvinnopolitiska frågor (mom. 12)

Karl-Erik Persson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar med "Enligt regeringens" och slutar på s. 14 med "motion A807" bort ha följande lydelse:

Som anförts i motion A807 finns bestående brister i dagens jämställdhetspolitik. En brist är att den rådande samhällsbilden med bl.a. jämställdhetsorganisationen ger sken av en jämställdhet som inte finns i verkligheten. Ett exempel är att arbetsmarknads- och jämställdhetspolitik går åt ett håll och familjepolitiken åt ett annat. Andra förhållanden som hämmar jämställdhetssträvandena är kvinnornas brist på tid, makt och inflytande. Som nämns på annan plats i betänkandet har detta även samband med nedskärningarna i den offentliga sektorn.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet förslaget i motion A807 om tillsättning av en särskild minister för kvinnopolitiska frågor.

dels att utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *minister för kvinnopolitiska frågor* att riksdagen med bifall till motion 1986/87:A807 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

Karl-Erik Persson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 14 som börjar med "Såsom utskottet" och slutar med "motionen avstyrks" bort ha följande lydelse:

Den tekniska utvecklingen har gjort datorerna snabbare och effektivare. I arbetslivet kommer detta inte bara att betyda en ökad möjlighet att automatisera. Alla bedömare är också överens om att den nya tekniken kommer att medföra arbetslöshet. Många av de arbetsuppgifter som ofta utförs av kvinnor kommer att försvinna. Som framhålls i motion A257 (vpk) innebär detta att kvinnorna – både de som har arbete och de som står utanför arbetsmarknaden – kommer att få allt svårare på arbetsmarknaden. Även i hemmen gör datorerna sitt intåg vilket får konsekvenser bl.a. i form av nya kvinnoarbetsplatser i hemmen. Ur kvinnosynpunkt kan den nya tekniken innebära en ny isolering av kvinnorna. Därtill finns möjligheten att krav ställs på kvinnorna att vid sidan av arbetet svara för vård av gamla och barn.

För att kunna styra den nya informationstekniken bör en utvärdering göras utifrån de perspektiv som här har skisserats. Utvärderingen bör bl.a. omfatta en analys av de möjligheter och de risker den nya tekniken medför för kvinnors liv och arbete.

Vad utskottet här anfört med tillstyrkan av motion A257 bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande utvärdering av den nya tekniken
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:A257 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

10. Uppvärdering av traditionella kvinnoyrken (mom. 14)

Karl-Erik Persson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 14 som börjar med "Liksom motionärerna" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion A239 (vpk) finns merparten av de förvärvsarbetande kvinnorna inom arbetsområden som bygger på service, vård och omsorg. Kvinnor är i stor utsträckning kommunal- eller landstingsanställda och arbetar ofta inom hälso- och sjukvård, socialvård och undervisning. Just dessa delområden inom den offentliga sektorn har haft en kraftig expansion de senaste decennierna. Parallellt med denna expansion har många kvinnor börjat förvärvsarbeta. På senare år har den offentliga sektorn slutat att växa. Detta innebär dels att den traditionella kvinnoarbetsmarknaden minskar, dels att den sociala service som är en förutsättning för det kvinnliga förvärvsarbetet försämras.

Liksom motionärerna finner utskottet att kvinnornas omsorgsarbete är en samhällsnyttig verksamhet som bör byggas ut och inte stramas åt. Det finns fortfarande köer för daghemspåsar, sjukvård och äldreomsorg. En planerad utbyggnad av dessa delar av den offentliga sektorn har stora fördelar: dels skapas arbetstillfällen, dels tillfredsställs nu eftersatta behov.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet motion A239 i aktuell del.

AU 1987/88:9

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. beträffande *uppvärdering av traditionella kvinnoyrken*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:A239 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

11. Uppvärdering av traditionella kvinnoyrken (mom. 14, motiveringen)

Bengt Wittbom (m), Charlotte Branting (fp), Sonja Rembo (m), Sigge Godin (fp) och Ingrid Hemmingsson (m) anser att den del av utskottets yttrande på s. 14 som börjar med "Liksom motionärerna" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Kvinnornas arbetsmarknad domineras av yrken inom vård och omsorg som är ett utflöde av kvinnors traditionella arbete i hemmet. Därigenom har också kvinnodominerade yrken kommit att få en svag ställning på arbetsmarknaden. Ett led i jämställdhetsarbetet är därför att uppvärdera detta arbete.

Att den offentliga sektorn inte kan växa längre innebär inte att det saknas efterfrågan på de tjänster som i dag produceras inom den offentliga sektorn och till stor del av kvinnor. Efterfrågan finns men reglerna inom vård och omsorg är så utformade att de privata alternativen inte kan konkurrera med de offentliga på lika villkor. Sådana företagsetableringar, där ofta kvinnor engagerar sig, t.ex. daghem och vårdhem, försvåras därigenom.

Om de offentliga monopolen bryts och privata initiativ släpps in på områden som vård och omsorg m.fl. kan kvinnornas kreativitet komma hela samhället till godo genom nyföretagande på dessa områden.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion A239 i denna del.

12. Manliga chefers syn på kvinnan i samhället (mom. 16)

Karl-Erik Persson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "motion A804" bort ha följande lydelse:

Fördomar på grund av slentrian och manschauvinism är djupt rotade inte bara på gamla väletablerade företag och inom myndigheter. De bärs vidare också av männen på helt nya företag inom den statliga sektorn. Utskottet utgår från att jämställdhetsinformation ges såväl inom myndigheter som inom statliga företag för att patriarkaliska synsätt skall försvinna.

dels att utskottets hemställan under 16 bort ha följande lydelse:

16. beträffande *manliga chefers syn på kvinnan i samhället*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:A804 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Börje Hörnlund och Kersti Johansson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning bör familjepolitiken utformas så att familjernas valfrihet kan kombineras med jämställdhet mellan kvinnor och män. Den förälder som väljer att korta ner sin arbetstid för barnens skull bör inte därför få ett försämrat socialt skydd. Arbete med barnen under småbarnsperioden bör ge ATP-poäng och ligga till grund för sjukersättning och framtida pensionsmöjligheter.

Utskottet tillstyrker med det anförda motion A707 vad gäller meritvärdering av barnavårdande tid i hemmet vilket bör ges regeringen till känna. Utskottets förslag innebär att motsvarande krav i motion A716 i huvudsak kan anses vara tillgodosett.

dels att utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

17. beträffande *meritvärdering för vård av egna barn*
att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:A707 yrkande 2 och 1986/87:A716 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført.

14. Kartläggning av de kvinnliga företagarnas verksamhet och behov (mom. 18)

Charlotte Branting och Sigge Godin (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 16 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "riksdagens åtgärd" bort ha följande lydelse:

Med tanke på nyföretagandets viktiga roll för marknadsekonomin har hela samhället intresse av att såväl kvinnors som mäns kreativitet tas till vara. För kvinnor har detta särskild betydelse när deras traditionella arbetsmarknad inom den offentliga sektorn sviktar.

Det går inte att på politisk väg administrera fram ett ökat nyföretagande. Men det går att minska byråkatin, förbättra företagsklimatet, undanröja hinder som offentliga monopol samt förbättra stödet och rådgivningen med särskild inriktning på kvinnor. Utvecklingsfondernas målgrupper bör utvidgas och omfatta även tjänstesektorn.

Beträffande det kvinnliga företagandet finns det emellertid stora kunskapsluckor såväl beträffande vilka företag de driver och det ekonomiska resultatet därav som beträffande deras eventuella problem och speciella behov av stöd.

Utskottet tillstyrker mot den angivna bakgrunden förslaget i motion A813 att hithörande frågor blir föremål för kartläggning och översyn.

dels att utskottets hemställan under 18 bort ha följande lydelse:

18. beträffande *kartläggning av de kvinnliga företagarnas verksamhet och behov*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:A813 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført.

15. Egenföretagande och entreprenadverksamhet (mom. 20)

AU 1987/88:9

Bengt Wittbom (m), Charlotte Branting (fp), Sonja Rembo (m), Sigge Godin (fp) och Ingrid Hemmingsson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "motion A801" bort ha följande lydelse:

För konsumenternas bästa krävs en ökad valfrihet när det gäller vård och utbildningsmöjligheter. Detta är ett skäl att bryta de offentliga monopolen. Ett annat skäl att bryta de offentliga monopolen är att detta möjliggör att skaparförmåga frigörs och entreprenörsanda uppstår även på dessa områden. Vidare uppnås att en effektivitetspress sätts även på de statliga arbetsgivarna. Ett brytande av de offentliga monopolen inom vård och barnomsorg skulle framför allt ge kvinnorna stora möjligheter till egenföretagande och entreprenadverksamhet. Det skulle också vidga kvinnors arbetsmarknad i och med att friheten att välja mellan att söka anställning i enskild eller offentlig verksamhet skulle öka. Ett brytande av de offentliga monopolen innebär därför att kvinnornas erfarenheter bättre kan tillvaratas och att deras kreativitet och initiativförmåga får större möjligheter att komma till sin rätt.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet motion A801 i denna del. Utskottets förslag innebär även att folkpartiets – i annat sammanhang framförda – krav på detta område tillgodoses.

dels att utskottets hemställan under 20 bort ha följande lydelse:

20. beträffande *egenföretagande och entreprenadverksamhet*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:A801 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

16. Ungdomslagen som jämställdhetsinstrument (mom. 23)

Charlotte Branting och Sigge Godin (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 19 som börjar med "Med hänvisning" och slutar med "riksdagens åtgärd" bort ha följande lydelse:

Statistik från ungdomslagen visar att fler flickor än pojkar arbetar i ungdomslag. Med hänvisning till vikten av att bredda flickornas arbetsmarknad bör ungdomslagen kunna erbjuda flickor också sådana arbetsuppgifter som avviker från traditionella könsrollsmönster. Detta innebär att ungdomslagen i högre grad måste förekomma utanför den offentliga sektorn.

Utskottet anser att ungdomslagen i betydligt större utsträckning än hittills bör användas som jämställdhetsinstrument och föreslår att det ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 23 bort ha följande lydelse:

23. beträffande *ungdomslagen som jämställdhetsinstrument*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:A813 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

17. Behovet av kvinnliga förebilder i arbete och utbildning (mom. 24)

AU 1987/88:9

Karl-Erik Persson (vpk) anser

dels den del av utskottets yttrande på s. 19 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "utan åtgärd" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion A257 (vpk) är de unga kvinnorna tveksamma inför framtiden och deras yrkesval innebär därför problem. För att de skall kunna öka sin självrespekt måste arbetet för jämlikhet och jämställdhet genomsyra hela skolvärlden från förskola till högskola. Utskottet delar därför motionärernas uppfattning att det i dag finns ett behov av kvinnliga kämpande förebilder i utbildningsvärlden och i arbetslivet.

Vad utskottet här anfört med tillstyrkan av motion A257 bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 24 bort ha följande lydelse:

24. beträffande *behovet av kvinnliga förebilder i arbete och utbildning*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:A257 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

18. Kvinnornas betydelse för utveckling av landsbygden (mom. 30)

Börje Hörnlund och Kersti Johansson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 21 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "riksdagens sida" bort ha följande lydelse:

En aktiv regionalpolitik är, som framhålls i motion A819 (c), ett viktigt led i jämställdhetsarbetet. Skillnaderna i kvinnors förvärvsfrekvens mellan storstadsområdena och glesbygder är stora.

Utskottet vill betona att kvinnor kan utgöra en aktiv del i en landsbygdsutveckling. Med tanke på det internationella landsbygdsåret är det av stor vikt att regeringen tar initiativ till planeringen av särskilda landsbygdsprojekt. Många länsstyrelser har avsatt regionala utvecklingsmedel för särskilda kvinnoprojekt. Även utvecklingsfonderna bör emellertid få möjligheter att använda statliga medel för verksamheter som syftar till landsbygdsutveckling.

Det anförda, som bör ges regeringen till känna, innebär att motion A819 i aktuell del tillstyrks.

dels att utskottets hemställan under 30 bort ha följande lydelse:

30. beträffande *kvinnornas betydelse för utveckling av landsbygden* att riksdagen med bifall till motion 1986/87:A819 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

19. Tidsbestämda mål för jämnare fördelning av kvinnor och män på statliga chefstjänster (mom. 34)

AU 1987/88:9

Charlotte Branting och Sigge Godin (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 24 som börjar med "Det är" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den mening som framförs i folkpartiets motion A813 att det är angeläget att flera kvinnor rekryteras till chefstjänster.

Enligt statistiska centralbyråns uppgifter är ungefär en tredjedel av alla chefer i Sverige kvinnor. Den privata sektorn ligger dock avsevärt sämre till än den offentliga. Bland höga chefer är representationen sämre än på lägre nivåer.

Fler kvinnor i ledningen på statliga myndigheter och enskilda företag betyder fler synpunkter och ett bättre beslutsunderlag – och därmed bättre resultat.

Med det anförda har utskottet ställt sig bakom förslaget i motion A813 om tidsbestämda mål för jämnare fördelning av kvinnor och män på statliga chefstjänster.

dels att utskottets hemställan under 34 bort ha följande lydelse:

34. beträffande *tidsbestämda mål för jämnare fördelning av kvinnor och män på statliga chefstjänster*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:A813 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

20. Kvinnornas representation i statliga styrelser och kommittéer (mom. 35)

Charlotte Branting och Sigge Godin (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 24 börjar med "Som utskottet" och på s. 25 slutar med "riksdagens sida" bort ha följande lydelse:

Som påpekas i motion A813 (fp) är en ökad kvinnorepresentation i såväl utredningar som beslutande organ en central uppgift i jämställdhetsarbetet. Flera faktorer talar för en jämn könsfördelning bland beslutsfattare på alla nivåer, bl.a. att män och kvinnor har olika erfarenheter och kunskaper om olika delar av samhällslivet. Även principiella argument pekar i samma riktning. En väl fungerande representativ demokrati förutsätter att politikererna är representativa för sin väljarkår. En reell jämställdhet mellan könen förutsätter att kvinnors och mäns möjligheter att påverka samhällsutvecklingen är likartade.

De politiska organisationerna måste själva ta ansvar för en jämn könsfördelning. I statliga utredningar ligger andelen kvinnor fortfarande på ca 17 % enligt 1986 års kommittéberättelse. Det bör vidare noteras att arbetsmarknadens parter, särskilt arbetsgivarorganisationerna, i mycket liten utsträckning nominerar kvinnor till poster i myndighetsstyrelserna. I statsförvaltningen, lika väl som i kommittéväsendet, är det emellertid anmärkningsvärt att även den grupp som representerar staten domineras av män i högre utsträckning än t.ex. gruppen partiföreträdare.

Mot denna bakgrund anser utskottet att det är nödvändigt att skärpa insatserna för en ökad kvinnorepresentation genom följande åtgärder:

1. Andelen kvinnor på de poster inom förvaltningen och kommittéväsendet som regeringen rekryterar helt på egen hand måste ökas. Tidsbestämda mål bör sättas upp.

2. Riksdagen bör av regeringen begära en årlig redovisning av kvinnorepresentationen såväl i kommittéväsendet som i central och regional statsförvaltning.

Regeringen bör underrättas om vad utskottet anfört med tillstyrkan av motion A813 i denna del. Utskottets förslag innebär att syftet i motionerna A807 och K112 i aktuella delar i huvudsak blir tillgodosett.

dels att utskottets hemställan under 35 bort ha följande lydelse:

35. beträffande *kvinnornas representation i statliga styrelser och kommittéer*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:A813 yrkande 8 samt med anledning av motionerna 1986/87:A807 yrkande 2 och 1986/87:K112 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

21. Kvinnornas representation i statliga styrelser och kommittéer (mom. 35)

Karl-Erik Persson (vpk) anser:

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 24 börjar med "Som utskottet" och på s. 25 slutar med "riksdagens sida" bort ha följande lydelse:

Kvinnorna måste få inflytande och makt på samhällets alla områden. De i stor utsträckning könsneutrala principerna i den officiella jämställdhetspolitiken stämmer inte alls med den föga könsneutrala ekonomiska och sociala verkligheten för kvinnor resp. män. Visserligen kan inte kvinnoförtryck avskaffas genom riksdagsbeslut, men en rättvis representation av kvinnor och män i statliga styrelser och kommittéer skall ses som en förutsättning för att skapa lika villkor mellan könen. Utskottet anser därför att lagstiftning bör tillgripas för att få till stånd nominering av en man och en kvinna till alla uppdrag i statliga styrelser, expertuppdrag, kommittéer etc. Därtill krävs direkta föreskrifter om att partierna vid nominering till verksstyrelser skall nominera lika många kvinnor som män.

Regeringen bör underrättas om vad utskottet anfört med tillstyrkan av motionerna A807 och K112 i aktuella delar. Utskottets förslag innebär att motion A813 i aktuell del i huvudsak blir tillgodosedd.

dels att utskottets hemställan under 35 bort ha följande lydelse:

35. beträffande *kvinnornas representation i statliga styrelser och kommittéer*

att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:A807 yrkande 2 och 1986/87:K112 yrkande 8 samt med anledning av motion 1986/87:A813 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Karl-Erik Persson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 25 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "riksdagens åtgärd" bort ha följande lydelse:

Vad gäller kvinnors makt och inflytande pekar en rad studier på att kvinnor inte finns där makten finns. Som framhålls i motion A807 (vpk) stängs kvinnor särskilt ute från sådana positioner som är mindre synliga och inte omfattas av demokratiska principer. Det finns dock tecken som tyder på att kvinnor får möjligheter att påverka om de utgör åtminstone 30–40 % av en hel församling. Mot den angivna bakgrunden anser utskottet i likhet med motionärerna att riksdagen bör uttala sig för en jämn könsfördelning på alla beslutsnivåer.

dels att utskottets hemställan under 36 bort ha följande lydelse:

36. *beträffande jämn könsfördelning på alla beslutsnivåer*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:A807 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

23. Statistisk utredning av fördelningen av kvinnor och män i ansvarig ställning inom industrin (mom. 37)

Börje Hörnlund och Kersti Johansson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 25 som börjar med "Utskottet ifrågasätter" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Mot den bakgrunden att kvinnornas representation i statliga styrelser och kommittéer nu har kartlagts – och åtgärder är att förutse – anser utskottet att det är dags att undersöka kvinnorepresentationen inom näringslivet. Ett statistiskt material som belyser fördelningen av kvinnor och män i ansvarig ställning inom industrin är en förutsättning för att kunna förbättra kvinnornas position.

dels att utskottets hemställan under 37 bort ha följande lydelse:

37. *beträffande statistisk utredning av fördelningen av kvinnor och män i ansvarig ställning inom industrin*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:A819 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Särskilda yttranden

1. Treårsprogram för projektverksamhet (mom. 15)

Bengt Wittbom (m), Charlotte Branting (fp), Sonja Rembo (m), Sigge Godin (fp) och Ingrid Hemmingsson (m) anför:

Som framhålls i motion A813 behövs en fortsatt projektverksamhet för att förbättra kvinnornas villkor i arbetslivet. Oavsett projektens omfattning sker i dag en årsvis bedömning. Enligt vår uppfattning bör projektverksamheten ges en mer långsiktig inriktning. Syftet är att säkerställa att projekt som bedöms vara värdefulla kan planeras på ett samlat sätt även om de är fleråriga.

2. Meritvärdering för vård av egna barn (mom. 17)

AU 1987/88:9

Charlotte Branting och Sigge Godin (båda fp) anför:

Det är av stor betydelse att barnen får en god omsorg. Vi vill understryka att oavsett om detta sker i eller utanför hemmet borde vårdinsatsen värderas på liknande sätt som förvärvsarbete. Vi vill erinra om att det på den statliga sidan finns vissa möjligheter att tillgodoräkna sig vård av barn som merit vid anställning. Den förälder som väljer att korta ner sin arbetstid för barnens skull bör därför inte få ett försämrat socialt skydd.

3. Ungdomslagen som jämställdhetsinstrument (mom. 23)

Börje Hörnlund och Kersti Johansson (båda c) anför:

Enligt nuvarande regler skall arbete i ungdomslag i första hand utföras hos offentliga arbetsgivare, men under vissa förutsättningar kan ungdomar även placeras hos enskilda arbetsgivare.

Möjligheterna att låta ungdomarna utföra arbete åt enskilda arbetsgivare bör enligt vår mening utökas. Eftersom det tillfälliga arbetet är ett led i de ungas utbildning bör ungdomslagen i större utsträckning än hittills kunna användas som jämställdhetsinstrument.

Konstitutionsutskottets yttrande

1986/87:13 y

över del av motion om ledning av den statliga
förvaltningen

Till arbetsmarknadsutskottet

I yttrandet behandlas motion 1986/87:K112 yrkande 8, väckt med anledning av proposition 1986/87:99 om ledning av den statliga förvaltningen. I yttrande till konstitutionsutskottet har arbetsmarknadsutskottet (AU 1986/87:3 y) föreslagit att yrkandet överlämnas dit för att kunna behandlas hösten 1987 tillsammans med andra jämställdhetsfrågor. Konstitutionsutskottet har beslutat överlämna motionsyrkandet till arbetsmarknadsutskottet med eget yttrande.

I motion 1986/87:K112 yrkande 8 av Lars Werner m. fl. (vpk) hemställs att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om kvinnorepresentation i verksstyrelser. Bl. a. förordas att regeringen skall ge direkta föreskrifter om att partierna skall nominera lika många kvinnor som män.

Enligt utskottet är det angeläget att kvinnorepresentationen i verksstyrelserna ökar. I sista hand ankommer det på regeringen att så sker men även de nominerande instanserna har ett stort ansvar. Utskottet vill framhålla att gjorda undersökningar visar att arbetsmarknadsorganisationerna nominerar kvinnor i mindre utsträckning än de politiska partierna.

Utskottet vill hänvisa till att en särskild utredare (riksdagsledamoten Gerd Engman) har i uppdrag att lämna förslag till åtgärder för att öka kvinnorepresentationen i statliga organ. Betänkande i frågan framläggs under maj månad 1987. Utskottet vill också hänvisa till att frågan om jämställdhetsarbetet inom regeringskansliet behandlas i årets granskningsbetänkande (KU 1986/87:33).

Stockholm den 5 maj 1987

På konstitutionsutskottets vägnar

Olle Svensson

Närvarande: Olle Svensson (s), Wivi-Anne Cederqvist (s), Kurt Ove Johansson (s), Birgit Friggebo (fp), Bertil Fiskesjö (c), Hans Nyhage (m), Anita Modin (s), Sören Lekberg (s), Börje Stensson (fp), Gunnar Biörck i Wärmdö (m), Torgny Larsson (s), Bengt Kindbom (c), Nils Berndtson (vpk), Ulla Pettersson (s) och Gunnar Hökmark (m).

